ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ CHRISTINE STIX-HACKL

της 26ης Σεπτεμβρίου 2002 [1]

Περιεχόμενα

I — Εισαγωγή ..... I - 11183

II — Αιτήματα και λόγοι αναιρέσεως ..... I - 11184

III — Εξέταση της υποθέσεως ..... I - 11187

A — Επί των λόγων αναιρέσεως με τους οποίους προβάλλεται ότι είναι εσφαλμένη η εκτίμηση περί της τυπικής νομιμότητας της αποφάσεως της Επιτροπής ... I - 11187

1. Επί της προσβολής των διαδικαστικών δικαιωμάτων της αναιρεσείουσας από την Επιτροπή (τέταρτος λόγος αναιρέσεως). ..... I - 11187

α) Επί του δικαιώματος γνώσεως του περιεχομένου των εγγράφων εν γένει ..... I - 11192

β) Επί του ζητήματος της ελλιπούς εκτιμήσεως της επιχειρηματολογίας σχετικά με την πρόσβαση στα γενικά στοιχεία ..... I - 11193

γ) Επί της εξουσίας λήψεως αποφάσεως σχετικά με την αναγκαιότητα της γνώσεως του περιεχομένου ορισμένων εγγράφων προκειμένου να διαφυλαχθούν τα δικαιώματα άμυνας ..... I - 11195

δ) Επί της υποχρεώσεως της Επιτροπής προς διενέργεια αυτεπάγγελτης έρευνας ..... I - 11195

ε) Επί της δυνατότητας θεραπείας ορισμένων διαδικαστικών πλημμελειών της Επιτροπής ..... I - 11195

2. Επί της αποφάσεως της Επιτροπής (δεύτερος λόγος αναιρέσεως) ..... I - 11196

α) Επί της αναντιστοιχίας μεταξύ του κειμένου της αποφάσεως που κοινοποιήθηκε και του κειμένου της αποφάσεως που ενέκρινε η Επιτροπή I - 11196

β) Επί του ζητήματος της νομότυπης κυρώσεως της αποφάσεως της Επιτροπής ..... I - 11197

B — Επί των λόγων αναιρέσεως με τους οποίους προβάλλεται ότι είναι εσφαλμένη η εκτίμηση περί της ουσιαστικής νομιμότητας της αποφάσεως της Επιτροπής I - 11199

1. Επί της ερμηνείας του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ (τρίτος λόγος αναιρέσεως) ..... I - 11199

2. Επί της διαπιστώσεως παραβάσεων πριν από την 1η Ιουλίου 1988 με την απόφαση της Επιτροπής (έκτος λόγος αναιρέσεως) ..... I - 11204

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

Γ — Επί του λόγου αναιρέσεως που αφορά την επαρκή αιτιολογία του προστίμου (πέμπτος λόγος αναιρέσεως) I-11207
Δ — Επί του λόγου αναιρέσεως με τον οποίο προβάλλεται ότι υπήρξαν παραβιάσεις της ΕΣΔΑ (πρώτος λόγος αναιρέσεως) I-11209
1. Επί της δίκαιης δίκης (ισότητα των όπλων, υποβολή ερωτήσεων στους μάρτυρες) I-11214
2. Επί της διάρκειας της διαδικασίας I-11218
IV — Πρόταση I-11219

I — Εισαγωγή

1. Η παρούσα υπόθεση αφορά τον έλεγχο της αποφάσεως του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (δεύτερο πενταμελές τμήμα) της 11ης Μαρτίου 1999 που εκδόθηκε επί της υποθέσεως British Steel κατά Επιτροπής [2] (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση).

2. Όσον αφορά την προϊστορία των σχέσεων μεταξύ του βιομηχανικού κλάδου της χαλυβουργίας και της Επιτροπής κατά τα έτη 1970-1990, ιδίως όσον αφορά τις ρυθμίσεις για τη μεγάλη κρίση και την απόφαση 2448/88/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 19ης Ιουλίου 1988, που καθιερώνει σύστημα επιτήρησης για ορισμένα προϊόντα της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα [3], παραπέμπω στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση. Το σύστημα επιτηρήσεως που καθιέρωσε η απόφαση 2448/88 έληξε στις 30 Ιουνίου 1990 και αντικαταστάθηκε από ένα καθεστώς ατομικής και εθελοντικής πληροφορήσεως [4].

3. Στις 16 Φεβρουαρίου 1994 η Επιτροπή εξέδωσε κατά δεκαεπτά ευρωπαϊκών χαλυβουργικών επιχειρήσεων και κατά μιας επαγγελματικής ενώσεώς τους την απόφαση 94/215/ΕΚΑΧ σχετικά με τη διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ όσον αφορά συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές που εφήρμοσαν ευρωπαίοι παραγωγοί δοκών χάλυβα [5] (στο εξής: απόφαση). Κατά την άποψη της Επιτροπής, οι αποδέκτες της αποφάσεως είχαν παραβεί το δίκαιο του ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα διά της δημιουργίας ενός συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών το οποίο αντέβαινε στους κανόνες του ανταγωνισμού και προβαίνοντας στον καθορισμό τιμών και στην κατανομή των αγορών. Η Επιτροπή επέβαλε πρόστιμο σε δεκατέσσερις από τις ανωτέρω εταιρίες. Στην περίπτωση της British Steel plc, η οποία από 8 Οκτωβρίου 1999 ήταν καταχωρισμένη με την επωνυμία British Steel Ltd και από τις 17 Απριλίου 2000 με την επωνυμία Corus UK Ltd (στο εξής: αναιρεσείουσα), η Επιτροπή επέβαλε πρόστιμο ύψους 32 000 000 ECU.

4. Πολλές θυγόμενες εταιρίες, μεταξύ των οποίων και η αναιρεσείουσα καθώς και η

2 — T-151/94, Συλλογή 1999, σ. II-629.

3 — ΕΕ L 212, σ. 1.

4 — Πρβλ. σκέψη 33 της αποφάσεως της 11ης Μαρτίου 1999, T-141/94, Thyssen Stahl κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. II-347).

5 — ΕΕ L 116, σ. 1.

επαγγελματική ένωση, άσκησαν προσφυγή ενώπιον του Πρωτοδικείου κατά της αποφάσεως αυτής. Το Πρωτοδικείο μείωσε τελικώς το πρόστιμο στα 20 000 000 ευρώ και απέρριψε την προσφυγή κατά τα λοιπά.

5. Στις 25 Μαΐου 1999, η αναιρεσείουσα κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως αυτής.

II — Αιτήματα και λόγοι αναιρέσεως

6. Η αναιρεσείουσα ζητεί με την αίτησή της αναιρέσεως από το Δικαστήριο:

1) να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση που εκδόθηκε επί της υποθέσεως T-151/94, British Steel plc κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων·

2) να ακυρώσει, στον βαθμό που επιβάλλεται στη συγκεκριμένη υπόθεση, την απόφαση 94/215/ΕΚΑΧ της 16ης Φεβρουαρίου 1994, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ που αφορά συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές που [προβάλλεται ότι] εφήρμοσαν ευρωπαίοι παραγωγοί δοκών χάλυβα·

3) επικουρικώς, να μειώσει ή να ακυρώσει το πρόστιμο που όρισε το Πρωτοδικείο και το οποίο επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με το άρθρο 4 της αποφάσεως 94/215/ΕΚΑΧ της Επιτροπής·

4) να υποχρεώσει την Επιτροπή στην καταβολή τόκων επί του προστίμου ή επί του μέρους του προστίμου που θα επιστραφεί σύμφωνα με τα όσα εκτίθενται ανωτέρω υπό 2 ή 3, για το διάστημα που θα έχει διαρρεύσει από της καταβολής του προστίμου από την αναιρεσείουσα, ήτοι από τις 2 Ιουνίου 1994, μέχρι την επιστροφή του από την Επιτροπή, το ύψος των οποίων θα καθορισθεί από το Δικαστήριο κατά δίκαια κρίση·

5) να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

1) να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως·

2) να καταδικάσει την αναιρείουσα στα δικαστικά έξοδα.

7. Η αναιρεσείουσα προβάλλει με την αίτησή της αναιρέσεως τους ακόλουθους *λόγους αναιρέσεως*:

Πρώτος λόγος αναιρέσεως

«Το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο στερώντας την British Steel από μια

δίκαιη δίκη εντός ευλόγου χρόνου, κατά παράβαση του άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών.»

Δεύτερος λόγος αναιρέσεως

«Το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο δεχόμενο ότι η απόφαση της Επιτροπής είχε εκδοθεί και κυρωθεί σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις και τις απαιτούμενες διαδικασίες.»

Τρίτος λόγος αναιρέσεως

«Το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο δεχόμενο την ύπαρξη συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών απαγορευομένων από το άρθρο 65, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, ερχόμενο σε αντίφαση προς τις ίδιες του τις διαπιστώσεις όσον αφορά τη φύση και τον σκοπό των επαφών μεταξύ των επιχειρήσεων εντός του πλαισίου του συστήματος επιτηρήσεως της Επιτροπής και σε αντίθεση προς το πνεύμα και τον σκοπό του άρθρου 65, παράγραφος 1.»

Τέταρτος λόγος αναιρέσεως

«Το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο στον βαθμό που διαπίστωσε, προσβάλλοντας τα δικαιώματα άμυνας της αναιρεσείουσας, ότι η Επιτροπή είχε παράσχει στην αναιρεσείουσα, στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, επαρκείς πληροφορίες σχετικά με τις δικές της ενέργειες ως προς τις οποίες είχε επί πλέον διενεργήσει τις προσήκουσες έρευνες.»

Πέμπτος λόγος αναιρέσεως

«Το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο διαπιστώνοντας ότι ήταν επαρκώς αιτιολογημένη η απόφαση της Επιτροπής ως προς την επιβολή προστίμου στην αναιρεσείουσα.»

Έκτος λόγος αναιρέσεως

«Το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο παραλείποντας να ακυρώσει, κατά παράβαση του άρθρου 33 της Συνθήκης, την απόφαση της Επιτροπής στο μέτρο που διαπίστωνε ότι η αναιρεσείουσα είχε παραβεί το άρθρο 65, παράγραφος 1, και πριν από την 1η Ιουλίου 1988.»

Σύνοψη των λόγων αναιρέσεως και των σκελών τους κατά θεματική ενότητα

8. Από τις αναπτύξεις των επιμέρους λόγων αναιρέσεως και των σκελών τους προκύπτει

ότι η αναιρεσείουσα επικαλείται τη διάπραξη διαφόρων παραβιάσεων της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Συνοπτικώς, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, κατά θεματική ενότητα των λόγων αναιρέσεως που προβάλλει, ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση του Πρωτοδικείου αντιβαίνει στο κοινοτικό δίκαιο κατά το ότι

— εδέχθη εσφαλμένως την *τελική νομιμότητα* της αποφάσεως της Επιτροπής, μολονότι

στο πλαίσιο της ενώπιον της Επιτροπής διαδικασίας παραβιάστηκαν ορισμένα διαδικαστικά δικαιώματα (*τέταρτος* λόγος αναιρέσεως) και

η απόφαση δεν εκδόθηκε νομοτύπως (*δεύτερος* λόγος αναιρέσεως)·

— εδέχθη εσφαλμένως την *ουσιαστική νομιμότητα* της αποφάσεως της Επιτροπής, μολονότι

οι επικρινόμενες με την απόφαση της Επιτροπής συμπεριφορές δεν ήταν δυνατόν να έχουν αρνητικές επιπτώσεις επί της «κανονικής λειτουργίας του ανταγωνισμού» κατά την έννοια του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ (*τρίτος* λόγος αναιρέσεως) και

δεν υπήρχε παράβαση του άρθρου 65, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ διότι η συμμετοχή στο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών δεν αποτελούσε αυτοτελή παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού (*τέταρτος* λόγος αναιρέσεως) και

το άρθρο 1 της αποφάσεως της Επιτροπής διαπιστώνει την ύπαρξη δύο παραβάσεων για το χρονικό διάστημα πριν από την 1η Ιουλίου 1988, τις οποίες δεν διέπραξε η αναιρεσείουσα σύμφωνα με όσα διαπίστωσε το ίδιο το Πρωτοδικείο (*έκτος* λόγος αναιρέσεως)·

— προέβη σε εσφαλμένη εκτίμηση του *προστίμου και της αιτιολογίας του* (*πέμπτος* λόγος αναιρέσεως)·

— παρέβη το άρθρο 6 ΕΣΔΑ μη παρέχοντας έννομη προστασία εντός ευλόγου χρόνου (*πρώτος* λόγος αναιρέσεως).

9. Η εξέταση των λόγων αναιρέσεως που ακολουθεί βασίζεται στην ανωτέρω σύνοψη. Οι λόγοι αναιρέσεως, τα σκέλη στα οποία είναι διαρθρωμένοι και τα επιχειρήματα που προβάλλει η αναιρεσείουσα καθώς και η επιχειρηματολογία της Επιτροπής θα εκτεθούν βάσει αυτών των επιμέρους σημείων.

10. Οι λόγοι αναιρέσεως που προβάλλονται στην παρούσα διαδικασία αντιστοιχούν εν

μέρει, από άποψη περιεχομένου, με τους λόγους αναιρέσεως ή με σκέλη των λόγων αναιρέσεως που προβάλλονται στην υπόθεση C-194/99 P (Thyssen Stahl AG κατά Επιτροπής)[6]. Θα αναπτύξω σήμερα τις προτάσεις μου και επί της ανωτέρω υποθέσεως. Όπου υπάρχει θεματική αντιστοιχία των επιχειρημάτων, θα παραπέμπω με τις παρούσες προτάσεις μου στις εκτιμήσεις που διατύπωσα με τις προτάσεις μου επί της υποθέσεως C-194/99 P.

III — Εξέταση της υποθέσεως

Α — *Επί των λόγων αναιρέσεως με τους οποίους προβάλλεται ότι είναι εσφαλμένη η εκτίμηση περί της τυπικής νομιμότητας της αποφάσεως της Επιτροπής*

1. Επί της προσβολής των διαδικαστικών δικαιωμάτων της αναιρεσείουσας από την Επιτροπή (*τέταρτος* λόγος αναιρέσεως).

Κύρια επιχειρήματα των διαδίκων

11. Η *αναιρεσείουσα* φρονεί ότι το Πρωτοδικείο εσφαλμένως δεν έλαβε υπόψη του ότι προσβλήθηκαν τα διαδικαστικά δικαιώματά της λόγω του ότι δεν της επετράπη πλήρως η πρόσβαση στα απαραίτητα για την άμυνά της στοιχεία σχετικά με τις ενέργειες της ΓΔ ΙΙΙ, ιδίως ως προς τη γνώση της ΓΔ ΙΙΙ των επικριθεισών συμπεριφορών και ως προς τη σχέση με τα μέτρα που ελήφθησαν στο πλαίσιο των άρθρων 47 επ. της ΕΚΑΧ.

12. Από τη νομολογία του ίδιου του Πρωτοδικείου[7] προκύπτει ότι η Επιτροπή υποχρεούται να επιτρέπει την πρόσβαση στα στοιχεία που διαθέτει εφόσον είναι απαραίτητα στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις προκειμένου να μπορέσουν να αμυνθούν κατά των αιτιάσεων της Επιτροπής. Η αρχή της ισότητας των όπλων απαιτεί οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να διαθέτουν τα ίδια στοιχεία με την Επιτροπή. Επομένως, το δικαίωμα προσβάσεως στα στοιχεία της Επιτροπής εξαρτάται από το είδος των αιτιάσεων που προβάλλει η Επιτροπή. Από την προπαρατεθείσα νομολογία προκύπτει επίσης ότι οι ενδιαφερόμενοι δεν φέρουν το βάρος της αποδείξεως ότι ορισμένα έγγραφα της Επιτροπής ενδέχεται να περιέχουν ελαφρυντικά στοιχεία και ότι, ως εκ τούτου, αρκεί η πιθανολόγηση περί της υπάρξεως τέτοιων εγγράφων.

13. Ως γενικά πληροφοριακά στοιχεία που ήσαν αναγκαία για την άμυνά της χαρακτηρίζει η αναιρεσείουσα διάφορα έγγραφα τα οποία προσεκόμισε η Επιτροπή στο πλαίσιο της ενώπιον του Πρωτοδικείου δια-

6 — Απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 2003, Συλλογή 2003, σ. I-10821, σ. I-10826.

7 — Αποφάσεις της 29ης Ιουνίου 1995, T-30/91, T-31/91 και T-32/91, Solvay κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-1775, σ. II-1821 και σ. II-1825) καθώς και T-36/91 και T-37/91, ICI κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-1847 και II-1901).

δικασίας τα οποία αφορούσαν τις επαφές της ΓΔ III με τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις καθώς και την κατάθεση ενός συνεργάτη της Επιτροπής την οποία η αναιρεσείουσα παραθέτει αποσπασματικά από το αγγλικό απομαγνητοφωνημένο κείμενο της καταθέσεώς του κατά την προφορική διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου.

14. Η αναιρεσείουσα φρονεί ότι αν είχε λάβει εγκαίρως γνώση των στοιχείων αυτών, το περιεχόμενο των οποίων πληροφορήθηκε το πρώτον στο πλαίσιο της ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασίας, θα ήταν σε θέση να επηρεάσει σε τέτοιο βαθμό την εξέλιξη της διαδικασίας ενώπιον της Επιτροπής ώστε η απόφασή της να έχει πιθανώς διαφορετικό περιεχόμενο και μάλιστα ως προς τα ακόλουθα σημεία:

— ορθή εκτίμηση των εσωτερικών συζητήσεων των παραγωγών,

— περιεχόμενο της εννοίας «κανονική λειτουργία του ανταγωνισμού» κατά το χρονικό διάστημα που ελήφθη υπόψη,

— γνώση της Επιτροπής σχετικά με τις εσωτερικές συζητήσεις των παραγωγών και την επακολουθήσασα ανταλλαγή απόψεων και προβλέψεων,

— σημασία των άρθρων 46 επ. της Συνθήκης ΕΚΑΧ για την εφαρμογή του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ, δεδομένου ότι ενδέχεται ορισμένες συσκέψεις της Επιτροπής και των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων, τις οποίες η ΓΔ III θεώρησε νόμιμες, να επηρέασαν επίσης τη συμπεριφορά των παραγωγών στην αγορά,

— επιπτώσεις επί της δανικής αγοράς των συμφωνιών μεταξύ Επιτροπής και σκανδιναβικών αρχών ως προς την αιτίαση του καθορισμού τιμών,

— υπαιτιότητα για τις επικρινόμενες συμπεριφορές ως προς τον πρόσφορο χαρακτήρα και το ύψος του προστίμου.

15. Η αναιρεσείουσα τονίζει ότι οι αναπτύξεις του Πρωτοδικείου στις σκέψεις 96 επ. και 101 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν αφορούν εν γένει τα στοιχεία που συνέλεξε η Επιτροπή, αλλά μόνον τα έγγραφά της για την εσωτερική έρευνα. Κατά την αναιρεσείουσα, το Πρωτοδικείο δεν ήλεγξε τη σημασία που είχε ενδεχομένως για τα διαδικαστικά της δικαιώματα η παράλειψη προσκομίσεως των εγγράφων αυτών στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον της Επιτροπής καθώς και οι μαρτυρικές καταθέσεις οι οποίες ελήφθησαν το πρώτον στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Πρωτοδικείου και οι οποίες αφορούσαν τις ενέργειες της Επιτροπής.

16. Η αναιρεσείουσα χαρακτηρίζει περαιτέρω τα έγγραφα σχετικά με τις εσωτερικές έρευνες της Επιτροπής ως προς τις δικές της ενέργειες ως στοιχεία τα οποία θα έπρεπε να της είχαν διαβιβαστεί, δεδομένου ότι ήσαν αναγκαία για τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων της άμυνας. Σύμφωνα με τις παρατιθέμενες από την αναιρεσείουσα αποφάσεις Solvay και ICI, η υποχρέωση της Επιτροπής να επιτρέπει την πρόσβαση σε έγγραφά της δεν περιορίζεται στα έγγραφα που περιέχουν επιβαρυντικά στοιχεία, αλλά εκτείνεται σε όλα τα στοιχεία που είναι σημαντικά για την άμυνα των ενδιαφερομένων.

17. Η αναιρεσείουσα βάλλει μεταξύ άλλων κατά της σκέψεως 96 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως σύμφωνα με την οποία «το δικαίωμα νόμιμης ακροάσεως που κατοχυρώνεται στο άρθρο 36, παράγραφος 1, της Συνθήκης δεν απαιτεί όπως η Επιτροπή απαντά σε όλα τα επιχειρήματα των ενδιαφερομένων, διεξαγάγει συμπληρωματικές έρευνες ή εξετάζει τους μάρτυρες που προτείνουν οι ενδιαφερόμενοι, εφόσον θεωρεί ότι έχει ενημερωθεί επαρκώς για την υπόθεση». Η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη και στην περίπτωση αυτή να επιτρέψει την πρόσβαση σε όλα τα έγγραφα που είχε στη διάθεσή της, δεδομένου ότι αυτά ήσαν αναγκαία για την άμυνα της αναιρεσείουσας.

18. Η αναιρεσείουσα βάλλει περαιτέρω κατά της σκέψεως 98 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως σύμφωνα με την οποία «από το γεγονός και μόνον ότι η Επιτροπή αποφάσισε να διεξαγάγει μια εσωτερική έρευνα δεν μπορεί να συναχθεί ότι η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να ανακοινώσει στις προσφεύγουσες το υλικό που προέκυψε από την έρευνα αυτή». Το Πρωτοδικείο αντιφάσκει με τις ανωτέρω αναπτύξεις του, δεδομένου ότι αφενός θεωρεί ότι τα έγγραφα αυτά δεν ήσαν σημαντικά για την άμυνα της British Steel στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, αφετέρου όμως διέταξε την προσκόμισή τους στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας και στηρίχθηκε σε αυτά σε διάφορα σημεία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

19. Η αναιρεσείουσα βάλλει επίσης κατά της σκέψεως 92 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Με τη σκέψη αυτή, το Πρωτοδικείο παραθέτει τις ανεπάρκειες της έρευνας της ΓΔ IV ως προς τη συμπεριφορά της ΓΔ III, διαπιστώνει όμως ευθύς αμέσως ότι δεν είναι αρμοδιότητα της DG IV να ελέγχει τις εξηγήσεις της ΓΔ III. Κατά την αναιρεσείουσα, η ανωτέρω διαπίστωση είναι εσφαλμένη, διότι η ΓΔ IV ήταν υπεύθυνη για τη διεξαγωγή των ερευνών και, ως εκ τούτου, έπρεπε να είναι πεπεισμένη για την ορθότητα των εξηγήσεων που έδωσε η ΓΔ III. Η απορρέουσα από το άρθρο 36 της Συνθήκης ΕΚΑΧ υποχρέωση αποτελεί μια υποχρέωση της Επιτροπής ως συλλογικού οργάνου και, ως εκ τούτου, η παράλειψη της ΓΔ IV να συλλέξει τα αναγκαία πληροφοριακά στοιχεία και να τα διαβιβάσει δεν αίρεται εκ του γεγονότος ότι τα στοιχεία αυτά δεν ήταν στη διάθεση της ΓΔ IV αλλά στη ΓΔ III.

20. Η αναιρεσείουσα βάλλει επίσης κατά των σκέψεων 81, 99 και 102 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, από τις οποίες προκύπτει ότι στην Επιτροπή εναπόκειται να εκτιμήσει το κατά πόσον τα έγγραφα που είναι στη διάθεσή της είναι σημαντικά για την άμυνα των ενδιαφερομένων. Ούτε καν εκτιμήσεις αναγόμενες στον απόρρητο χαρακτήρα των

εγγράφων θα δικαιολογούσαν το να καθορίζει μόνον η Επιτροπή τη σημασία των εγγράφων για την άμυνα των ενδιαφερομένων. Βασικές αρχές και υποχρεώσεις, βάσει των οποίων η Επιτροπή υποχρεούται να κινήσει μια έρευνα, απαιτούν επίσης τη διεξαγωγή της κατά τέτοιο τρόπο ώστε να προστατεύονται επαρκώς τα διαδικαστικά δικαιώματα των ενδιαφερομένων.

21. Η αναιρεσείουσα παραπέμπει επίσης στην απόφαση του Πρωτοδικείου επί της υποθέσεως T-42/96 [8], με την οποία το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι η Επιτροπή είναι υποχρεωμένη, εφόσον της προσάπτονται σοβαρές παραλείψεις, να επιτρέπει στους ενδιαφερομένους κατόπιν υποβολής σχετικού αιτήματος να λαμβάνουν γνώση όλων των μη εμπιστευτικών διοικητικών εγγράφων, τα οποία αφορούν την απόφασή της, προκειμένου να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα του δικαιώματος ακροάσεως. Συγκεκριμένα, δεν αποκλείεται έγγραφα τα οποία η Επιτροπή θεωρεί άνευ σημασίας να παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις. Αν η Επιτροπή είχε τη δυνατότητα να αποκλείει μονομερώς από τη διοικητική διαδικασία εκείνα τα έγγραφα που θα ήταν ενδεχομένως εις βάρος της, αυτό θα μπορούσε να πλήξει τα δικαιώματα άμυνας των μερών. Κατά την αναιρεσείουσα, το Πρωτοδικείο δεν τήρησε στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση τους κανόνες που το ίδιο είχε θέσει.

22. Τέλος, η αναιρεσείουσα προβάλλει ότι, παρά τις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου στη σκέψη 101 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, δεν διασφαλίστηκαν επαρκώς τα διαδικαστικά δικαιώματα των επιχειρήσεων μέσω του δικαιώματός τους ασκήσεως προσφυγής ενώπιον του Πρωτοδικείου. Και τούτο διότι εάν ήταν δυνατόν να θεραπευθεί η παραβίαση της απαιτήσεως για μια επιεική διαδιακασία στο πλαίσιο εκδικάσεως προσφυγής περί ακυρώσεως, η Επιτροπή θα απαλλασσόταν από την υποχρέωσή της να τηρεί στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας αυτές τις βασικές διατάξεις που προβλέπουν την τήρηση ορισμένης διαδικασίας, θα καθίστατο δε άνευ αντικειμένου η υποχρέωση του Πρωτοδικείου να ακυρώνει αποφάσεις της Επιτροπής οι οποίες δεν πληρούν τις απαιτήσεις αυτές.

23. Εν κατακλείδι, η αναιρεσείουσα παραπέμπει εν είδει παραδείγματος στις σκέψεις 520 και 558 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Το Πρωτοδικείο απέρριψε την άποψη της αναιρεσείουσας ότι η Επιτροπή γνώριζε την επικριθείσα στη συνέχεια συμπεριφορά των επιχειρήσεων και ότι την είχε μάλιστα υποστηρίξει, στηρίχθηκε δε ως προς το σημείο αυτό μόνο σε ορισμένες σημειώσεις της αναιρεσείουσας και μιας άλλης προσφεύγουσας στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Πρωτοδικείου, ήτοι της επαγγελματικής ενώσεως με την επωνυμία Eurofer. Εν πάση περιπτώσει, το Πρωτοδικείο εσφαλμένως παρέλειψε να ζητήσει από την Επιτροπή να προσκομίσει και άλλα αντίστοιχα έγγραφα. Εάν η αναιρεσείουσα είχε ήδη γνώση των εγγράφων αυτών στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον της Επιτροπής, θα ήταν σε θέση να προετοιμάσει κατάλληλα την άμυνά της.

24. Η *Επιτροπή* υποστηρίζει ότι οι παρατιθέμενες από την αναιρεσείουσα αποφάσεις δεν αφορούσαν εσωτερικά έγγραφα της Επιτροπής —τα οποία δεν υποχρεούται να θέσει στη διάθεση της επιχειρήσεως την οποία αφορά η έρευνα— αλλά απλώς και μόνον έγγραφα τα οποία ήσαν στην κατοχή της για άλλους λόγους.

8 — Απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 1998, Eyckeler και Malt κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-401).

25. Η Επιτροπή θεωρεί ότι, έστω και αν είχε στην κατοχή της έγγραφα βάσει των οποίων αποδεικνυόταν ότι η ΓΔ ΙΙΙ είχε πλήρη γνώση των επικριθεισών στη συνέχεια συμπεριφορών των επιχειρήσεων, πράγμα που χαρακτηρίζει ως απίθανο, αυτό θα είχε πιθανώς σημασία για το ύψος του προστίμου, όχι όμως για το αν πράγματι διεπράχθησαν παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού.

26. Η Επιτροπή φρονεί ότι το Πρωτοδικείο απάντησε κατά τα λοιπά ορθώς με τις σκέψεις 96 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως στο ζήτημα της προσβάσεως της αναιρεσείουσας στα έγγραφα σχετικά με τις εσωτερικές έρευνες. Το Πρωτοδικείο διαπίστωσε με τη σκέψη 100 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι τα έγγραφα της Επιτροπής σχετικά με την εσωτερική έρευνά της είναι εκ της φύσεώς τους εμπιστευτικά και δεν περιέχουν προφανώς κανένα ελαφρυντικό στοιχείο. Τα λοιπά μνημονευθέντα έγγραφα αφορούν συναντήσεις μεταξύ των παραγωγών και της Επιτροπής και, όπως είναι λογικό, οι παραγωγοί γνώριζαν το περιεχόμενό τους.

27. Κατά τα λοιπά, η αναιρεσείουσα, μολονότι έλαβε γνώση του περιεχομένου όλων των εγγράφων, δεν ήταν σε θέση να κατονομάσει μια ελαφρυντική περίσταση την οποία η Επιτροπή θα έπρεπε να έχει αποκαλύψει στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας. Ως εκ τούτου, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει στη σκέψη 102: «από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι η προσφεύγουσα δεν ήταν σε θέση να προβάλει τις απόψεις της στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, ιδίως αν ληφθεί υπόψη η εκτενής απάντησή της στην ανακοίνωση των αιτιάσεων».

28. Η αναιρεσείουσα δεν αναφέρει ως προς ποιο σημείο αμφισβητεί το ανωτέρω συμπέρασμα. Δεν εκθέτει επίσης σε ποιο βαθμό η επιχειρηματολογία που προέβαλε στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας θα ήταν δυνατόν να ενισχυθεί αν της είχε επιτραπεί η πρόσβαση στα εν λόγω έγγραφα, ιδίως δε δεν αναφέρει ποιο έγγραφο θα μπορούσε να στηρίξει τις απόψεις της.

29. Η Επιτροπή υποστηρίζει επίσης ότι δεν υπάρχει καμία αντίφαση στο γεγονός ότι το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι δεν επετράπη η πρόσβαση στα έγγραφα στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας και στο γεγονός ότι διέταξε την προσκόμισή τους στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας. Συγκεκριμένα, τα έγγραφα αυτά δεν αποτελούν αποδεικτικά στοιχεία τα οποία η Επιτροπή σκόπευε να χρησιμοποιήσει κατά των επιχειρήσεων. Οι αποφάσεις που παραθέτει η αναιρεσείουσα δεν μπορούν να εφαρμοστούν άνευ ετέρου σε μια υπόθεση στην οποία η κύρια επιχειρηματολογία όσον αφορά τα διαδικαστικά δικαιώματα είναι τελείως διαφορετική, ήτοι ότι η Επιτροπή ενίσχυσε ή ανέχθηκε την παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού.

30. Ως προς την εναρμόνιση των υπερτιμήσεων, η Επιτροπή φρονεί ότι πρόκειται για μια προσπάθεια της αναιρεσείουσας να

προκαλέσει τον εκ νέου έλεγχο πραγματικών γεγονότων από το Δικαστήριο. Κατά τα λοιπά, αν ληφθούν υπόψη η προσεκτική εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων και οι κρίσεις του Πρωτοδικείου, το γεγονός ότι δεν διέταξε τη συμπληρωματική διεξαγωγή αποδείξεων δεν μπορεί να θεωρηθεί προσβολή των διαδικαστικών δικαιωμάτων.

Εκτίμηση

31. Στον βαθμό που η αναιρεσείουσα βάλλει κατά των σκέψεων 96 και 98 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στρέφεται *πρώτον* γενικώς κατά της εκτιμήσεως του Πρωτοδικείου σχετικά με το δικαίωμα γνώσεως του περιεχομένου ορισμένων εγγράφων.

32. Ταυτόχρονα, η αναιρεσείουσα στρέφεται *δεύτερον* κατά του Πρωτοδικείου για τον λόγο ότι εξέτασε την πρόσβαση στα στοιχεία της Επιτροπής μόνον ως προς την τεκμηρίωση των εσωτερικών ερευνών, όχι όμως και ως προς τα εν γένει στοιχεία τα οποία είχε η Επιτροπή στη διάθεσή της.

33. Με την αμφισβήτηση της ορθότητας των σκέψεων 81, 99 και 102 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η αναιρεσείουσα θίγει *τρίτον* το ζήτημα αν η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει μόνη της για το αν είναι αναγκαία ή όχι η γνώση ορισμένων στοιχείων προς προάσπιση των δικαιωμάτων άμυνας των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων.

34. Οι αιτιάσεις της αναιρεσείουσας κατά της σκέψεως 92 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως αφορούν τα στοιχεία σχετικά με τις εσωτερικές έρευνες. Η σκέψη αυτή πρέπει επομένως να εξετασθεί σε συνδυασμό με τη σκέψη 81, διότι εκεί παρατίθεται η καθεαυτό αιτιολογία του συμπεράσματος του Πρωτοδικείου το οποίο επικρίνει η αναιρεσείουσα. Συγκεκριμένα, με τη σκέψη αυτή το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι εναπόκειται στην Επιτροπή «να αποφασίζει σχετικά με τον τρόπο ενέργειας στο πλαίσιο των ερευνών αυτών». Επομένως, η αναιρεσείουσα βάλλει *τέταρτον* κατά της εκτιμήσεως του Πρωτοδικείου για το αν η Επιτροπή τήρησε την υποχρέωσή της κινήσει αυτεπάγγελτα έρευνα.

35. Τέλος, στον βαθμό που η αναιρεσείουσα βάλλει κατά της σκέψεως 101 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, θέτει *πέμπτον* το ζήτημα αν είναι δυνατή η θεραπεία της προσβολής των διαδικαστικών δικαιωμάτων από την Επιτροπή με την εκ των υστέρων παροχή στοιχείων στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Πρωτοδικείου.

α) Επί του δικαιώματος γνώσεως του περιεχομένου των εγγράφων εν γένει

36. Η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας αναφέρεται σε δύο ομάδες στοιχείων, ήτοι των γενικών στοιχείων που διέθετε η Επιτροπή για τις επαφές της ΓΔ ΙΙΙ με τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις και των εγγράφων που αφορούσαν τις εσωτερικές έρευνες σχετικά με τις ενέργειες της ΓΔ ΙΙΙ.

37. Όσον αφορά την επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας σχετικά με την πρόσβαση στα στοιχεία που αφορούσαν τις εσωτερικές έρευνες, οι αιτιάσεις συμπίπτουν κατ' ουσίαν με την επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας Thyssen Stahl AG στην υπόθεση C-194/99 P. Ως εκ τούτου, παραπέμπω στα σημεία 40 επ. των προτάσεών μου, τα οποία θα αναγνώσω σήμερα επί της ανωτέρω υποθέσεως όπου εξηγώ τους λόγους για τους οποίους αυτός ο λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως προς το σημείο αυτό ως *αβάσιμος*. Οι λόγοι αυτοί ισχύουν και εν προκειμένω.

β) Επί του ζητήματος της ελλιπούς εκτιμήσεως της επιχειρηματολογίας σχετικά με την πρόσβαση στα γενικά στοιχεία

38. Όπως προκύπτει από τη σκέψη 74 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η αναιρεσείουσα προέβαλε στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Πρωτοδικείου όχι μόνον ότι δεν είχε πρόσβαση στα στοιχεία που αφορούσαν τις εσωτερικές έρευνες, αλλά ούτε και στα γενικά έγγραφα. Πράγματι, οι σκέψεις 77 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως αναφέρονται μόνον στα έγγραφα σχετικά με τις εσωτερικές έρευνες. Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτή η άποψη της αναιρεσείουσας ότι το Πρωτοδικείο δεν εξέτασε πλήρως με τις σκέψεις 77 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως την αιτίαση ότι η αναιρεσείουσα δεν έλαβε γνώση του περιεχομένου ορισμένων εγγράφων.

39. Η ορθότητα της εκτιμήσεως δεν μπορεί να εξεταστεί κατ' αρχήν στην περίπτωση αυτή στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας. Το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως αποφανθεί ότι ένας λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορρίπτεται και στην περίπτωση κατά την οποία «το σκεπτικό μιας αποφάσεως του Πρωτοδικείου ενέχει παράβαση του κοινοτικού δικαίου, αλλά το διατακτικό της αποφάσεως είναι βάσιμο για άλλους νομικούς λόγους» [9].

40. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, υπάρχει προσβολή του δικαιώματος γνώσεως του περιεχομένου εγγράφων [10] μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η γνώση των στοιχείων των εγγράφων αυτών θα ήταν δυνατό να επηρεάσει την εξέλιξη της διαδικασίας και, ως εκ τούτου, το περιεχόμενο της αποφάσεως. Επομένως, δεν απαιτείται μια οριστική εκτίμηση για το ότι η απόφαση έχει πράγματι διαφορετικό περιεχόμενο [11].

41. Ως προς το σημείο αυτό, η αναιρεσείουσα κατέθεσε ένα πίνακα με σημεία των οποίων η εξέταση κατά τη διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής θα μπορούσε, κατά την άποψή της, να επηρεάσει την περαιτέρω εξέλιξη της διαδικασίας αυτής και, ως εκ τούτου, την απόφαση της Επιτροπής, εφόσον διαβιβάζονταν εγκαίρως τα ζητηθέντα στοιχεία.

9 — Βλ., π.χ. την απόφαση της 9ης Ιουνίου 1992, C-30/91 P, Lestelle (Συλλογή 1992, σ. I-3755, σκέψη 28).

10 — Βασική είναι η απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Δεκεμβρίου 1992, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-10/92 κ.λπ., Cimenteries κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-2667).

11 — Αποφάσεις της 29ης Ιουνίου 1995, T-30/90 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 8) και T-36/91 (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 7)· απόφαση της 8ης Ιουλίου 1999, C-51/92 P, Hercules Chemicals κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. I-4235, μία από τις υποθέσεις πολυπροπυλενίου)· βλ. επίσης τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Mischo της 25ης Οκτωβρίου 2001 επί της υποθέσεως C-244/99 P, DSM NV και DSM Kunststoffen BV κατά Επιτροπής (που δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή), γνωστή ως «υποθέσεις PVC II».

42. Ωστόσο, η προκειμένη περίπτωση παρουσιάζει ορισμένες ιδιομορφίες. Η αναιρεσείουσα και οι λοιπές ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις ενδεχομένως χρειάζονταν την πρόσβαση στα γενικά στοιχεία σχετικά με τις ενέργειες της ΓΔ III προκειμένου να αποδείξουν πραγματικά περιστατικά τα οποία θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν μια απολύτως συγκεκριμένη, κοινή για όλες γραμμή άμυνας (ανοχή ή μη εναντίωση της Επιτροπής στις επικρινόμενες συμπεριφορές) στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον της Επιτροπής. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι τα γενικά στοιχεία που αναφέρει η αναιρεσείουσα αποτελούνται, σύμφωνα με τα λεγόμενά της, κυρίως από έγγραφα τα οποία κατά πάσα πιθανότητα τεκμηριώνουν το περιεχόμενο των επαφών της ΓΔ III με τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις κυρίως στο πλαίσιο κοινών συνεδριάσεων και της μεταξύ τους ανταλλαγής εγγράφων.

43. Στην περίπτωση όμως των ειδικών αυτών στοιχείων δεν πρόκειται για πληροφορίες τις οποίες η αναιρεσείουσα θα μπορούσε να αντλήσει μόνον από έγγραφα της Επιτροπής. Πρόκειται μάλλον για πληροφορίες τις οποίες η αναιρεσείουσα να μπορούσε να αντλήσει άνετα από την ανάλυση των δικών της εγγράφων, από ερωτήσεις προς τους δικούς της συνεργάτες ή από τις λοιπές επιχειρήσεις οι οποίες θα ήσαν κατά πάσα πιθανότητα πρόθυμες να συνεργαστούν ως προς το σημείο αυτό λόγω της συμπτώσεως συμφερόντων.

44. Η αναιρεσείουσα δεν ισχυρίστηκε επίσης ότι οι πληροφορίες από τις πηγές αυτές δεν θα είχαν επαρκή αποδεικτική δύναμη και ότι, ως εκ τούτου, θα ήταν υποχρεωμένη να λάβει τις πληροφορίες από την Επιτροπή.

45. Φρονώ ότι σε μια τέτοια ειδική περίπτωση, κατά την οποία τα αναγκαία για την άμυνα πληροφοριακά στοιχεία μπορούσαν να ληφθούν χωρίς ιδιαίτερο επί πλέον κόπο και από άλλες πηγές πλην της Επιτροπής, η επιχειρηματολογία σχετικά με την αναγκαιότητα της γνώσεως του περιεχομένου ορισμένων εγγράφων δεν πρέπει να περιορίζεται στη γενική και αόριστη παράθεση νομικών ζητημάτων (π.χ. την έννοια της «κανονικής λειτουργίας του ανταγωνισμού», σημασία των άρθρων 46 επ. της Συνθήκης ΕΚΑΧ), τα οποία ενδεχομένως θα έπρεπε να κριθούν διαφορετικά, ή στην παράθεση των πραγματικών περιστατικών (π.χ. «γνώση» της Επιτροπής σχετικά με το περιεχόμενο των εσωτερικών συνεδριάσεων των παραγωγών), από τα οποία είναι δυνατόν να συναχθεί η γνώση των μη διαβιβασθέντων εγγράφων. Προκειμένου να εκτιμηθεί λυσιτελώς η αναγκαιότητα γνώσεως του περιεχομένου ορισμένων εγγράφων, η επιχειρηματολογία θα πρέπει σε μια τέτοια ειδική περίπτωση να περιλαμβάνει τεκμηριωμένα στοιχεία σχετικά με το ποια άλλα πραγματικά περιστατικά είναι δυνατόν να προκύψουν ενδεχομένως από τις πληροφορίες που ζητούνται από την Επιτροπή σε σχέση με τις πληροφορίες που προέρχονται από άλλες πηγές.

46. Φρονώ ότι η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας δεν πληροί τις απαιτήσεις αυτές και, ως εκ τούτου, επιβάλλεται η γενική διαπίστωση ότι η αναιρεσείουσα δεν παρέθεσε επαρκή στοιχεία προκειμένου να κριθεί αν ορθώς η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση απέρριψε την αιτίαση περί μη προσβάσεως στα πληροφοριακά στοιχεία της Επιτροπής.

47. Επομένως, η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας ως προς το σημείο αυτό πρέπει να απορριφθεί ως *αβάσιμη*.

γ) Επί της εξουσίας λήψεως αποφάσεως σχετικά με την αναγκαιότητα της γνώσεως του περιεχομένου ορισμένων εγγράφων προκειμένου να διαφυλαχθούν τα δικαιώματα άμυνας

48. Φρονώ ότι από την επικρινόμενη σκέψη 81 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο προτάσσει στο σημείο αυτό μια γενική αρχή σύμφωνα με την οποία εναπόκειται μόνο στην Επιτροπή να αποφασίζει σχετικά με την αναγκαιότητα της διαβιβάσεως πληροφοριακών στοιχείων. Από τη σκέψη αυτή προκύπτει απλώς ότι εναπόκειται στην Επιτροπή «να αποφασίζει σχετικά με τον τρόπο ενέργειας στην περίπτωση αυτών των [εσωτερικών] ερευνών».

49. Οι σκέψεις 99 και 102 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως πρέπει να ερμηνευθούν σε συνδυασμό με την εκτίμηση του Πρωτοδικείου στη σκέψη 100 ότι τα έγγραφα για τις εσωτερικές έρευνες δεν περιείχαν «προφανώς κανένα ελαφρυντικό στοιχείο». Όπως ελέχθη ανωτέρω [12], πρόκειται για μια εκτίμηση της αξίας των πληροφοριακών στοιχείων που περιέχουν τα ζητούμενα έγγραφα. Επομένως, το Πρωτοδικείο ουδόλως προβαίνει στη διαπίστωση ότι μόνον η Επιτροπή μπορεί να εκτιμήσει το ζήτημα αυτό, αλλ' αντιθέτως αξιολογεί τα πληροφοριακά στοιχεία που δεν διαβίβασε η Επιτροπή με γνώμονα το αν η γνώση του περιεχομένου τους ήταν αναγκαία για τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων άμυνας.

12 — Βλ. ανωτέρω σημείο 37· επίσης σημεία 42 επ. των προτάσεών μου επί της υποθέσεως C-194/99 P (προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 6).

50. Επομένως, η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας πρέπει να απορριφθεί και στο σημείο αυτό ως *αβάσιμη*.

δ) Επί της υποχρεώσεως της Επιτροπής προς διενέργεια αυτεπάγγελτης έρευνας

51. Δεδομένου ότι οι ανωτέρω αιτιάσεις συμπίπτουν κατ' ουσίαν με την επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας Thyssen Stahl AG στην υπόθεση C-194/99 P, παραπέμπω στα σημεία 21 επ. των προτάσεών μου, τις οποίες θα αναπτύξω σήμερα επί της προαναφερθείσας αποφάσεως, όπου εξηγώ τους λόγους για τους οποίους η επιχειρηματολογία αυτή πρέπει να απορριφθεί ως *απαράδεκτη*. Οι λόγοι αυτοί ισχύουν και εν προκειμένω.

ε) Επί της δυνατότητας θεραπείας ορισμένων διαδικαστικών πλημμελειών της Επιτροπής

52. Ως προς την επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας ότι το Πρωτοδικείο εσφαλμένως έκρινε ότι είναι δυνατή η θεραπεία της προβαλλόμενης διαδικαστικής πλημμέλειας της Επιτροπής στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Πρωτοδικείου, φρονώ ότι δεν χρειάζεται να εξετάσω διεξοδικότερα το

ζήτημα αυτό[13], διότι —όπως έδειξα— η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε καμία διαδικαστική πλημμέλεια.

53. Τέλος, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο *τέταρτος* λόγος αναιρέσεως, με τον οποίο η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι παραβιάστηκαν τα διαδικαστικά δικαιώματά της, πρέπει να απορριφθεί εν μέρει ως *απαράδεκτος* και κατά τα λοιπά ως *αβάσιμος*.

2. Επί της αποφάσεως της Επιτροπής (*δεύτερος* λόγος αναιρέσεως)

54. Ο *δεύτερος* λόγος αναιρέσεως περιλαμβάνει δύο σκέλη. Με το πρώτο σκέλος η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι υπάρχει αναντιστοιχία μεταξύ του κειμένου της αποφάσεως που της κοινοποιήθηκε και του κειμένου της αποφάσεως που ενέκρινε η Επιτροπή. Με το δεύτερο σκέλος η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η απόφαση της Επιτροπής δεν κυρώθηκε νομοτύπως.

α) Επί της αναντιστοιχίας μεταξύ του κειμένου της αποφάσεως που κοινοποιήθηκε και του κειμένου της αποφάσεως που ενέκρινε η Επιτροπή

Επιχειρήματα των διαδίκων

55. Η *αναιρεσείουσα* βάλλει κατά της σκέψεως 137 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Φρονεί ότι εσφαλμένως το Πρωτοδικείο έκρινε ότι δεν υπάρχει καμία ουσιαστική διαφορά μεταξύ των κειμένων C(94) 321/2 και C(94) 321/3 της αποφάσεως και των κειμένων της αποφάσεως που κοινοποιήθηκαν στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις.

56. Συγκεκριμένα, από την εξέταση των εγγράφων, τα οποία η Επιτροπή προσκόμισε ενώπιον του Πρωτοδικείου, προέκυψε μια σειρά τυπικών πλημμελειών κατά την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως[14].

57. Κατά τα λοιπά, από τις σκέψεις 137 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι υπήρχαν διαφορές μεταξύ των κειμένων της αποφάσεως και ότι, εντούτοις, το Πρωτοδικείο θεώρησε ότι οι αποκλίσεις αυτές δεν ήσαν «σημαντικές».

58. Η *Επιτροπή* φρονεί ότι αυτός ο λόγος αναιρέσεως είναι απαράδεκτος, διότι η αναιρεσείουσα δεν τον προέβαλε κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία. Είναι επίσης απαράδεκτος και διότι το Πρωτοδικείο ως προς το σημείο αυτό απλώς προέβη στη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών εκτιμώντας συναφώς ότι δεν υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές μεταξύ των διαφόρων κειμένων της αποφάσεως. Εν πάση περιπτώσει, η αναιρεσείουσα δεν προβάλλει ότι η ανωτέρω διαπίστωση είναι προδήλως εσφαλμένη από ουσιαστικής πλευράς ούτε ότι το Πρωτοδικείο παραμόρφωσε το περιεχόμενο των αποδεικτικών στοιχείων.

13 — Εν τω μεταξύ, το Διακαστήριο έκρινε σε σχέση με το δικαίωμα γνώσεως του περιεχομένου των εγγράφων ότι «η σημειωθείσα προσβολή δεν θεραπεύεται απλώς και μόνον με το να καταστεί η πρόσβαση δυνατή [...] κατά τη δικαστική διαδικασία» (απόφαση της 8ης Ιουλίου 1999, παρατεθείσα στην υποσημείωση 11, σκέψη 78).

14 — Π.χ. δυσχερής αναγνωρισιμότητα των εγγράφων, κείμενα τα οποία δεν έφεραν τη σημείωση ότι αποτελούν την επίσημη γλωσσική απόδοση, διαγραφές που δεν έφεραν ημερομηνία, αναντιστοιχία των προσκομισθέντων εγγράφων.

59. Κατά την Επιτροπή, η αναιρεσείουσα προβάλλει την ύπαρξη μόνον κάποιων υποτιθεμένων διαφορών μεταξύ των εγγράφων C(94) 321/2 και C(94) 321/3 της αποφάσεως της Επιτροπής. Ωστόσο, η αναιρεσείουσα θα μπορούσε να ζητήσει σε κάθε περίπτωση τη σύγκριση του κοινοποιηθέντος κειμένου της αποφάσεως και των εγγράφων C(94) 321/2 και C(94) 321/3. Το μόνο ουσιώδες ζήτημα είναι το ποιο είναι το κείμενο που όντως εγκρίθηκε, πράγμα το οποίο όμως αποτελεί αντικείμενο του δευτέρου σκέλους του δευτέρου λόγου αναιρέσεως.

60. Τέλος, η αναιρεσείουσα δεν απέδειξε σε ποιο βαθμό οι διαφορές μεταξύ των κειμένων της αποφάσεως είναι ουσιώδεις.

Εκτίμηση

61. Η αντιστοιχία, από απόψεως περιεχομένου και μόνον, του κειμένου της αποφάσεως που κοινοποιήθηκε στην αναιρεσείουσα με το κείμενο της αποφάσεως το οποίο ενέκρινε η Επιτροπή αποτελεί πραγματικό και όχι νομικό ζήτημα.

62. Η σημασία των διαφορών μεταξύ των κειμένων της αποφάσεως αποτελεί ζήτημα αναγόμενο στην εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων η οποία δεν υπόκειται σε αναιρετικό έλεγχο, πλην της περιπτώσεως της παραμορφώσεως από το Πρωτοδικείο του περιεχομένου των αποδεικτικών στοιχείων, ο δε σχετικός λόγος αναιρέσεως είναι ως προς το σημείο αυτό απαράδεκτος.

63. Επομένως, το πρώτο σκέλος του *δευτέρου* λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως *απαράδεκτο* στο μέτρο που με αυτό προβάλλεται η αναντιστοιχία μεταξύ του εγκριθέντος και του κοινοποιηθέντος κειμένου της αποφάσεως.

β) Επί του ζητήματος της νομότυπης κυρώσεως της αποφάσεως της Επιτροπής

Επιχειρήματα των διαδίκων

64. Η *αναιρεσείουσα* φρονεί ότι η απόφαση της Επιτροπής δεν κυρώθηκε νομοτύπως. Τα πρακτικά αναφέρονται στα κείμενα C(94) 321/2 και C(94) 321/3 της αποφάσεως και όχι στο κείμενο με τον αριθμό C(94) 321 τελικό ή C(94) 321/4, το οποίο είναι το κείμενο που κοινοποιήθηκε στην αναιρεσείουσα. Από κανένα αποδεικτικό στοιχείο δεν προκύπτει ότι ο Πρόεδρος και ο Γενικός Γραμματέας της Επιτροπής κύρωσαν την απόφαση σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 16 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής του 1993 [15], τα πρακτικά δεν παραπέμπουν στο παράρτημα· τα πρακτικά δε αυτά περιλαμβάνουν, σύμφωνα με τα στοιχεία που προκύπτουν από αυτά, 43 σελίδες οι οποίες αποτελούν τον συνολικό αριθμό σελίδων των πρακτικών αυτών και, ως εκ τούτου, δεν περιλαμβάνεται σε αυτές το κείμενο της αποφάσεως.

15 — ΕΕ L 230, σ. 15.

65. Το γεγονός ότι το φωτοαντίγραφο των πρακτικών παραδόθηκε στον εκπρόσωπο της Επιτροπής και από αυτόν στο Πρωτοδικείο στην ίδια θήκη με τα αντίγραφα των εγγράφων C(94) 321/2 και C(94) 321/3, ουδόλως μπορεί να στηρίξει την εκτίμηση του Πρωτοδικείου ότι τα έγγραφα αυτά είχαν «προσαρτηθεί» στο πρωτότυπο των πρακτικών σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 16 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής του 1993.

66. Επικαλούμενη δύο αποφάσεις του Πρωτοδικείου [16], η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το «ακριβές περιεχόμενο των πράξεων που εγκρίθηκαν» πρέπει να προκύπτει με σαφήνεια. Προς τον σκοπό αυτόν πρέπει το κείμενο της πράξεως που εγκρίνεται να προσαρτάται στο οριστικό κείμενο των πρακτικών, τα δε πρακτικά πρέπει να χρονολογούνται.

67. Το Πρωτοδικείο εσφαλμένως έκρινε με τη σκέψη 149 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι η επικύρωση του φωτοαντιγράφου από τον Γενικό Γραμματέα της Επιτροπής αποτελεί αποδεικτικό στοιχείο για την υπογραφή των πρακτικών. Μόνον η προσκόμιση του πρωτοτύπου των πρακτικών θα μπορούσε να αποτελέσει αποδεικτικό στοιχείο σχετικά με το ότι τα πρακτικά πληρούσαν τις προϋποθέσεις του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής.

68. Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο δεν ανταποκρίθηκε στο καθήκον του του δικαστικού ελέγχου, δεδομένου ότι δέχθηκε ότι πληρούνταν όλες οι διαδικαστικές προϋποθέσεις οι οποίες ίσχυαν το 1994 για την έκδοση μιας αποφάσεως απλώς και μόνον διότι τα φωτοαντίγραφα είχαν επικυρωθεί από τον νυν Γενικό Γραμματέα και παραδοθεί στο Πρωτοδικείο στην ίδια θήκη μαζί με μια σειρά άλλων γλωσσικών αποδόσεων της αποφάσεως που υποτίθεται ότι ελήφθη με τον τρόπο αυτόν.

69. Η αναιρεσείουσα προβάλλει ότι το Πρωτοδικείο εσφαλμένως δέχθηκε στη σκέψη 151 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι η ημερομηνία της κυρώσεως ήταν η 23η Φεβρουαρίου 1994, απλώς και μόνο διότι η ημερομηνία αυτή υπάρχει στα πρακτικά στα οποία γίνεται μνεία ότι τα «παρόντα πρακτικά εγκρίθηκαν από την Επιτροπή κατά την 1190ή συνεδρίασή της που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες στις 23 Φεβρουαρίου 1994» ακολουθούμενη από τις υπογραφές του Προέδρου και του Γενικού Γραμματέα καθώς και από τη σημείωση περί επικυρώσεως.

70. Κατά την αναιρεσείουσα, ο εσωτερικός κανονισμός δεν απαιτεί μεν να ορίζεται σαφώς η ημερομηνία κυρώσεως. Ωστόσο, η ημερομηνία κυρώσεως είναι εξίσου σημαντική όπως και η ημερομηνία λήψεως της αποφάσεως.

71. Η *Επιτροπή* υποστηρίζει ότι η αναιρεσείουσα παρέθεσε τη νομολογία επί του προϊσχύσαντος εσωτερικού κανονισμού της και όχι επί του εσωτερικού κανονισμού που ίσχυε κατά τη λήψη της αποφάσεως. Οι σχε-

16 — Απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Φεβρουαρίου 1992, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-79/89 κ.λπ., BASF κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-315), και απόφαση της 29ης Ιουλίου 1995, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 7.

τικές διατάξεις είναι τα άρθρα 16 και 9 του εσωτερικού κανονισμού του 1993 το οποίο μνημονεύει το Πρωτοδικείο στις σκέψεις 143 και 144 της αποφάσεώς του.

72. Ο εσωτερικός κανονισμός του 1993 δεν ορίζει τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να «προσαρτάται» ένα έγγραφο και, λαμβανομένου υπόψη του τεκμηρίου νομιμότητας των κοινοτικών πράξεων, η επικύρωση του αντιγράφου δεν μπορεί να θεωρηθεί ανεπαρκής. Κατά τα λοιπά, τα πρακτικά της συνεδριάσεως παραπέμπουν ρητώς στα έγγραφα C(94) 321/2 και C(94) 321/3.

73. Η αναιρεσείουσα δεν απέδειξε μεταξύ άλλων ότι τα πρακτικά δεν εγκρίθηκαν κατά τη συνεδρίαση της Επιτροπής η οποία προηγήθηκε χρονικώς της επιδόσεως της αποφάσεως. Η αναιρεσείουσα δεν διευκρινίζει επίσης πού στηρίζει την άποψή της ότι η κύρωση, της οποίας η ημερομηνία δεν σημειώθηκε από τον Πρόεδρο και τον Γενικό Γραμματέα, δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί νομότυπη.

Εκτίμηση

74. Δεδομένου ότι οι ανωτέρω αιτιάσεις συμπίπτουν κατ' ουσίαν με την επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας Thyssen Stahl AG στην υπόθεση C-194/99 P, παραπέμπω στα σημεία 68 επ. των προτάσεών μου, τις οποίες θα αναπτύξω σήμερα επί της ανωτέρω υποθέσεως, όπου εξηγώ τους λόγους για τους οποίους το δεύτερο σκέλος του *δευτέρου* λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο. Οι λόγοι αυτοί ισχύουν και εν προκειμένω.

75. Επομένως, το δεύτερο σκέλος του *δευτέρου* λόγου αναιρέσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι δεν κυρώθηκε η πράξη με την οποία εγκρίθηκε η απόφαση της Επιτροπής, πρέπει να απορριφθεί επίσης ως *απαράδεκτο*.

Β — *Επί των λόγων αναιρέσεως με τους οποίους προβάλλεται ότι είναι εσφαλμένη η εκτίμηση περί της ουσιαστικής νομιμότητας της αποφάσεως της Επιτροπής*

76. Η αναιρεσείουσα προβάλλει με τον *τρίτο* και με τον *έκτο* λόγο αναιρέσεως ότι είναι εσφαλμένη η εκτίμηση του Πρωτοδικείου σχετικά με την ουσιαστική νομιμότητα της αποφάσεως της Επιτροπής.

1. Επί της ερμηνείας του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ (*τρίτος* λόγος αναιρέσεως)

Επιχειρήματα των διαδίκων

77. Η *αναιρεσείουσα* υποστηρίζει ότι η νομική εκτίμηση των αποδεικτικών στοι-

χείων, βάσει των οποίων το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε ότι η αναιρεσείουσα συμμετείχε κατά παράβαση του άρθρου 65, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ σε συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές καθορισμού των τιμών καθώς και στο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών, αντιφάσκει με τις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου σχετικά με τον σκοπό, το πλαίσιο και το αντικείμενο των συζητήσεων τις οποίες διεξήγαγε η Επιτροπή με τις επιχειρήσεις σε σχέση με την επιτήρηση του κλάδου της χαλυβουργίας η οποία εισήχθη μετά την περίοδο της πρόδηλης κρίσεως.

78. Η αναιρεσείουσα αναλύει συναφώς τις εξεταζόμενες στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση συμπεριφορές των επιχειρήσεων οι οποίες χαρακτηρίζονται από την απόφαση της Επιτροπής ως παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού και εκθέτει αναλυτικά με ποιον τρόπο οι συμπεριφορές προκλήθηκαν κατά την άποψή της από την Επιτροπή στο πλαίσιο του συστήματος επιτηρήσεως ή ήσαν αναγκαίες για τη λειτουργία του.

79. Περαιτέρω, η αναιρεσείουσα εκθέτει ότι το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 656 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως διαπίστωσε ότι οι επιχειρήσεις έπρεπε να συναντώνται στο πλαίσιο της προετοιμασίας των συσκέψεών τους με την Επιτροπή προκειμένου να ανταλλάσσουν απόψεις σχετικά με την οικονομική κατάσταση της αγοράς και με τις μελλοντικές τάσεις ιδίως ως προς τις τιμές.

80. Κατά τα λοιπά, από την κατάθεση του μάρτυρα Kutscher προκύπτει ότι στο πλαίσιο μιας ευνοϊκής οικονομικής συγκυρίας οι τιμές είναι δυνατόν να αυξηθούν εκ παραλλήλου χωρίς να είναι αναγκαία μια συμφωνία μεταξύ των επιχειρήσεων. Το Πρωτοδικείο δεν έλαβε υπόψη του τις περιστάσεις αυτές, αλλά κατέληξε στην ύπαρξη συμφωνιών περί τιμών. Κατέληξε επίσης στην ύπαρξη συμφωνιών για την κατανομή των αγορών χωρίς να λάβει υπόψη του κατά την εκτίμηση των αποδεικτικών μέσων ότι οι συζητήσεις πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του συστήματος επιτηρήσεως της Επιτροπής. Το αυτό ισχύει για τη χαρακτηριζόμενη ως αυτοτελή παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού συμμετοχή στο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών της επιτροπής δοκών.

81. Κατά την αναιρεσείουσα, το Πρωτοδικείο δεν ερμήνευσε ορθώς την έννοια «κανονική λειτουργία του ανταγωνισμού». Η αναιρεσείουσα επικαλείται την απόφαση του Δικαστηρίου επί της υποθέσεως Valsabbia [17] από την οποία προκύπτει ότι οι διάφοροι στόχοι του άρθρου 3 της Συνθήκης ΕΚΑΧ πρέπει πάντοτε να εναρμονίζονται μεταξύ τους. Επομένως, το Δικαστήριο αναγνώρισε ρητώς ότι η άσκηση των διαφόρων δυνατοτήτων παρεμβάσεως που προβλέπει η Συνθήκη ΕΚΑΧ συνεπάγεται ότι αυτή η οικονομία της αγοράς αποκλίνει από αυτήν της Συνθήκης ΕΚ και από τους συνήθεις «μηχανισμούς του ανταγωνισμού». Κατά την αναιρεσείουσα, είναι εσφαλμένη η εκτίμηση στις σκέψεις 291 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, δεδομένου ότι δεν λαμβάνει υπόψη της τις συνέπειες τις οποίες ενδέχεται να έχει η επιδίωξη των διαφόρων στόχων της Συνθήκης επί του περιεχομένου της εννοίας της «κανονικής λειτουργίας του ανταγωνισμού».

17 — Απόφαση της 18ης Μαρτίου 1980, 154/78 κ.λπ., Valsabbia κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1980/Ι, σ. 489).

82. Η αναιρεσείουσα βάλλει επίσης κατά της σκέψεως 311 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου ότι τα άρθρα 46 επ. της Συνθήκης ΕΚΑΧ είναι άνευ σημασίας για την εφαρμογή του άρθρου 65 στηρίζεται σε αντιφατική αιτιολογία και σε εσφαλμένη ερμηνεία της Συνθήκης ΕΚΑΧ, διότι τα άρθρα 46 επ. της Συνθήκης ΕΚΑΧ επιτρέπουν τη λειτουργία ενός συστήματος επιτηρήσεως το οποίο επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την ερμηνεία και την εφαρμογή του άρθρου 65, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

83. Κατά την αναιρεσείουσα, το σκεπτικό της αποφάσεως είναι αντιφατικό και ως προς το ότι το Πρωτοδικείο έλαβε υπόψη του για τον υπολογισμό του προστίμου στη σκέψη 658 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως την πολυσημία την οποία προσδίδει η Επιτροπή στο περιεχόμενο της εννοίας της «κανονικής λειτουργίας του ανταγωνισμού», όχι όμως και για την ερμηνεία του άρθρου 65, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

84. Κατά τα λοιπά, οι αναπτύξεις του Πρωτοδικείου στη σκέψη 658 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως είναι ταυτολογικές. Συγκεκριμένα, από τη διαπίστωση ότι αποδείχθηκαν οι παραβάσεις του άρθρου 65, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ το Πρωτοδικείο συνάγει στη σκέψη αυτή ότι είναι αλυσιτελής η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου αυτού υπό το φως των άρθρων 46 επ. της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

85. Κατά τα λοιπά, το Πρωτοδικείο εσφαλμένως διαπίστωσε στις σκέψεις 358 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι η αναιρεσείουσα διέπραξε αυτοτελή παράβαση του άρθρου 65, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ διά της συμμετοχής της στο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών. Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο εξέθεσε τους λόγους για τους οποίους η συμμετοχή στο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών αποτελεί αυτοτελή παράβαση συνισταμένη σε διάκριση μεταξύ, αφενός, των υποτιθεμένων αρνητικών επιπτώσεων επί του ανταγωνισμού των συμφωνιών περί του καθορισμού των τιμών και περί της κατανομής των αγορών και, αφετέρου, του συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών.

86. Συναφώς, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε στη σκέψη 390 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι η οικεία αγορά είναι ολιγοπωλιακή χωρίς να προβεί στην οικονομική εκτίμηση της διαρθρώσεώς της. Ως προς το σημείο αυτό, η διάρθρωση αυτή διαφέρει σε μεγάλο βαθμό από τη διάρθρωση που θεωρείται ολιγοπωλιακή στην πρακτική της Επιτροπής στο πλαίσιο του κοινοτικού κανονισμού για τις ενώσεις επιχειρήσεων, στην απόφαση της Επιτροπής για τους ελκυστήρες ή ακόμη στη γερμανική νομοθεσία κατά των περιορισμών του ανταγωνισμού.

87. Ως προς το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών, το Πρωτοδικείο δεν εξέθεσε τους λόγους για τους οποίους το σύστημα αυτό καθαυτό περιορίζει την αυτονομία των επιχειρήσεων στη λήψη αποφάσεων και πέραν των λοιπών συμπεριφορών που διαπιστώθηκε ότι αντιβαίνουν στους κανόνες του ανταγωνισμού όπως είναι οι συμφωνίες περί τιμών ή περί κατανομής αγορών.

88. Η *Επιτροπή* αντικρούει τον ισχυρισμό ότι η πραγματοποίηση συσκέψεων με την Επιτροπή αποκλείει κάθε συμπέρασμα περί συμμετοχής της αναιρεσείουσας σε δραστηριότητες αντιβαίνουσες στους κανόνες του ανταγωνισμού.

89. Καταρχάς, το επιχείρημα αυτό είναι δυνατόν να αφορά μόνον τις παραβάσεις οι οποίες αποδίδονται στην αναιρεσείουσα σε σχέση με τις δραστηριότητες της επιτροπής δοκών. Κατά τα λοιπά, η Επιτροπή παραπέμπει στις σκέψεις 539 και 575 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως από τις οποίες προκύπτει ότι οι αποδιδόμενες στις επιχειρήσεις δραστηριότητες πρέπει να διακρίνονται πλήρως από τις ενημερωτικές συσκέψεις με την Επιτροπή.

90. Ως προς τα άρθρα 46 επ. της Συνθήκης ΕΚΑΧ, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο διαπίστωσε στη σκέψη 587 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι σκοπός των επιτεινομένων συζητήσεων μεταξύ των επιχειρήσεων δεν ήταν να προετοιμαστεί η ενημέρωση της Επιτροπής και ότι η Επιτροπή δεν επέκρινε τις πραγματικές προπαρασκευαστικές συζητήσεις, διότι οι προπαρασκευαστικές συζητήσεις σχετικά με τις τάσεις της αγοράς δεν θα στοιχειοθετούσαν τις παραβάσεις που διαπιστώθηκαν με την απόφαση της Επιτροπής. Ως εκ τούτου, ορθώς το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι οι δραστηριότητες των παραγωγών αποτελούν παραβάσεις του άρθρου 65, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ και ότι δεν καλύπτονται από την έννοια της «κανονικής λειτουργίας του κανονισμού».

91. Περαιτέρω, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο έλαβε υπόψη του το σύστημα επιτηρήσεως αποφαινόμενο ότι οι οικονομικές επιπτώσεις των παραβάσεων πρέπει να κρίνονται με γνώμονα την κατάσταση που θα υπήρχε αν οι παραγωγοί είχαν περιορίσει τις συζητήσεις τους στα όσα είχε ζητήσει η Επιτροπή. Ωστόσο, η συμπεριφορά της Επιτροπής σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να απαλλάξει τις επιχειρήσεις από την υποχρέωσή τους να τηρούν τη Συνθήκη ΕΚΑΧ. Οι ενέργειες της Επιτροπής μπορούν ενδεχομένως να αναγνωριστούν ως ελαφρυντικές περιστάσεις.

92. Ως προς τις προβαλλόμενες αντιφάσεις της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η αναιρεσείουσα διαστρεβλώνει το σαφές νόημα των σκέψεων 658 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο δεν συνήγαγε στο μέρος αυτό της αποφάσεως ότι η έννοια «κανονική λειτουργία του ανταγωνισμού» επιδέχεται προσαρμογών. Στη σκέψη 660 το Πρωτοδικείο διαπίστωσε μόνον ότι η Επιτροπή υπερεκτίμησε τις οικονομικές συνέπειες των συμφωνιών περί καθορισμού τιμών που διαπιστώθηκαν με την απόφασή της.

93. Ως προς τη νομική εκτίμηση του συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο εξέθεσε στις σκέψεις 391 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως τους λόγους για τους οποίους περιορίστηκε ο ανταγωνισμός υπό τη μορφή της αυτονομίας στη λήψη αποφάσεων από τους συμμετέχοντες στο σύστημα αυτό και ότι το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών αποσκοπούσε στη στεγανοποίηση των αγορών σε σχέση με τα παραδοσιακά εμπορικά

ρεύματα. Ως εκ τούτου, είναι αβάσιμος ο ισχυρισμός ότι το Πρωτοδικείο δεν θεμελίωσε επαρκώς την κρίση του ότι πρόκειται για αυτοτελή παράβαση.

94. Κατά την Επιτροπή, η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας σχετικά με την ολιγοπωλιακή διάρθρωση της αγοράς είναι απαράδεκτη, δεδομένου ότι οι αιτιάσεις αυτές προβάλλονται το πρώτον κατά την αναιρετική διαδικασία. Κατά τα λοιπά, το Πρωτοδικείο παρέπεμψε στην απόφαση του Δικαστηρίου επί της υποθέσεως Geitling[18], με την οποία το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι ακριβώς η ολιγοπωλιακή διάρθρωση της αγοράς αυτής καθιστά αναγκαία την προστασία του εναπομένοντος ανταγωνισμού.

95. Ο λόγος αναιρέσεως είναι από την άποψη αυτή απαράδεκτος και για τον λόγο ότι βάλλει κατά της διαπιστώσεως πραγματικών γεγονότων, έστω και αν η αναιρεσείουσα παρουσιάζει τη διαπίστωση αυτή ως απλώς μια πτυχή της νομικής εκτιμήσεως.

Εκτίμηση

96. Με το πρώτο σκέλος του *τρίτου* λόγου αναιρέσεως προβάλλεται ότι το Πρωτοδικείο εσφαλμένως εκτίμησε το εύρος των νομίμων διαταράξεων του ιδεατού προτύπου του ανταγωνισμού που περιέχεται στην έννοια της «κανονικής λειτουργίας του ανταγωνισμού» του άρθρου 65, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, διότι δεν έλαβε υπόψη του τη σχέση με τους λοιπούς σκοπούς της Συνθήκης ΕΚΑΧ, ιδίως υπό τη μορφή της εφαρμογής των άρθρων 46 επ. και 60 της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

97. Δεδομένου ότι οι ανωτέρω αιτιάσεις συμπίπτουν κατ' ουσίαν με την επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας Thyssen Stahl AG στην υπόθεση C-194/99 P, παραπέμπω στα σημεία 135 επ. των προτάσεών μου, τις οποίες θα αναπτύξω σήμερα επί της ανωτέρω υποθέσεως, όπου εξηγώ τους λόγους για τους οποίους το πρώτο σκέλος του *τρίτου* λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως *αβάσιμο*. Οι λόγοι αυτοί ισχύουν και εν προκειμένω.

98. Συμπληρωματικώς, πρέπει να προστεθεί ότι η επίκληση από την αναιρεσείουσα των σκέψεων 656 και 658 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν μπορεί να οδηγήσει σε καμία άλλη εκτίμηση.

99. Πράγματι, οι ανωτέρω σκέψεις δεν αντιφάσκουν προς τις λοιπές σκέψεις της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και ειδικότερα προς τις σκέψεις 289 επ. Συγκεκριμένα, η αναιρεσείουσα αντιπαρέρχεται το γεγονός ότι οι σκέψεις 647 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως αφορούν την εκτίμηση του προστίμου, ήτοι την εφαρμογή του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

18 — Απόφαση της 18ης Μαΐου 1962, 13/60, Geitling Ruhrkohlen-Verkaufsgesellschaft κ.λπ. κατά Ανωτάτης Αρχής (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 701).

100. Από τις ανωτέρω σκέψεις δεν προκύπτει ότι στο σημείο αυτό το Πρωτοδικείο εκτιμά ενδεχομένως με διαφορετικό τρόπο το εύρος των εγγενών περιορισμών του συστήματος απ' ό,τι στο πλαίσιο της εκτιμήσεως σχετικά με το αν οι επικρινόμενες συμπεριφορές πληρούν τις προϋποθέσεις του πραγματικού του σχετικού κανόνα δικαίου. Συγκεκριμένα, στις σκέψεις αυτές το Πρωτοδικείο εξετάζει μόνον τις ενδεχόμενες οικονομικές επιπτώσεις μιας νόμιμης συμπεριφοράς των επιχειρήσεων, που ακριβώς δεν απαντά εν προκειμένω. Στο πλαίσιο και μόνον αυτό το Πρωτοδικείο κάνει λόγο για μια «ορισμένη αβεβαιότητα» (των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων) σχετικά με την ερμηνεία της έννοιας «κανονική λειτουργία του ανταγωνισμού». Περαιτέρω, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε —και μόνον στο πλαίσιο αυτό— ότι «δεν χρειάζεται να διευκρινιστεί σε ποια έκταση επιτρεπόταν να ανταλλάξουν ατομικά στοιχεία οι επιχειρήσεις μεταξύ τους προκειμένου να προετοιμάσουν τις συμβουλευτικές συναντήσεις με την Επιτροπή χωρίς να παραβούν το άρθρου 65, παράγραφος 1, της Συνθήκης».

101. Επομένως, το πρώτο σκέλος του *δευτέρου* λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του ως *αβάσιμο*.

102. Το δεύτερο σκέλος του *τρίτου* λόγου αναιρέσεως βάλλει κατά της εκτιμήσεως του Πρωτοδικείου ότι η συμμετοχή στο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών αποτελεί αυτοτελή παράβαση του άρθρου 65, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

103. Δεδομένου ότι οι ανωτέρω αιτιάσεις συμπίπτουν κατ' ουσίαν με την επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας Thyssen Stahl AG στην υπόθεση C-194/99 P, παραπέμπω στα σημεία 109 επ. των προτάσεών μου, τις οποίες θα αναπτύξω σήμερα επί της ανωτέρω υποθέσεως, όπου εξηγώ τους λόγους για τους οποίους και το δεύτερο σκέλος του *τρίτου* λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί εν μέρει ως *απαράδεκτο* και κατά τα λοιπά ως *αβάσιμο*. Οι λόγοι αυτοί ισχύουν και εν προκειμένω.

104. Συνεπώς, ο *τρίτος* λόγος αναιρέσεως, με τον οποίον προβάλλεται ότι είναι εσφαλμένοι οι διάφοροι τρόποι ερμηνείας του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ, πρέπει να απορριφθεί εν μέρει ως *απαράδεκτος* και προεχόντως ως *αβάσιμος*.

2. Επί της διαπιστώσεως παραβάσεων πριν από την 1η Ιουλίου 1988 με την απόφαση της Επιτροπής (*έκτος* λόγος αναιρέσεως)

Επιχειρήματα των διαδίκων

105. Η *αναιρεσείουσα* υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο δεν άσκησε ορθώς τις απορρέουσες από το άρθρο 33 της Συνθήκης ΕΚΑΧ αρμοδιότητές του σχετικά με τον έλεγχο και την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής.

106. Το Πρωτοδικείο δεν ακύρωσε το άρθρο 1 της αποφάσεως της Επιτροπής από το οποίο προκύπτει ότι η αναιρεσείουσα υπέπεσε σε παραβάσεις του άρθρου 65, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ και πριν από την 1η Ιουλίου 1988. Αυτό αντιφάσκει προς τη σκέψη 524 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, με την οποία το Πρωτοδικείο έκρινε ότι: «Ουδεμία παράβαση της προσφεύγουσας διαπίστωσε η Επιτροπή σε σχέση με τις δραστηριότητες της επιτροπής δοκών για το χρονικό διάστημα πριν από την 1η Ιουλίου 1988».

107. Η *Επιτροπή* αντιτάσσει ότι το Πρωτοδικείο διαπίστωσε στη σκέψη 166 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι η πρώτη εκ των δύο παραβάσεων του άρθρου 65, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ, οι οποίες σημειώθηκαν κατά τον πριν από την 1η Ιουλίου 1988 χρόνο και οι οποίες μνημονεύονται στα σημεία 223 επ. της αποφάσεως της Επιτροπής, δεν μπορεί να καταλογιστεί σε καμία επιχείρηση διότι τα στοιχεία είναι όλως ανακριβή. Επομένως, κατά την αναιρεσείουσα, κρίσιμη για το αίτημά της τροποποιήσεως του άρθρου 1 της αποφάσεως της Επιτροπής είναι μόνον η δεύτερη, σημειωθείσα πριν από τις 2 Φεβρουαρίου 1988 παράβαση η οποία μνημονεύεται στο σημείο 224 της αποφάσεως της Επιτροπής και η οποία συνίσταται σε μια συμφωνία περί τιμών για τη Γερμανία και τη Γαλλία. Επ' αυτού, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε με τη σκέψη 170 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι η συμμετοχή της αναιρεσείουσας δεν αποδείχθηκε.

108. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι δεν επιβλήθηκε πρόστιμο για την ανωτέρω συμφωνία περί τιμών. Η Επιτροπή φρονεί ότι το Πρωτοδικείο δεν ήταν ως εκ τούτου υποχρεωμένο να προβεί, με το διατακτικό της αποφάσεώς του, στη διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε τη συμμετοχή της αναιρεσείουσας σε συνάντηση η οποία αποδεδειγμένως πραγματοποιήθηκε και στην οποία πράγματι συνήφθησαν συμφωνίες περί τιμών.

109. Αν ληφθούν υπόψη οι σοβαρές παραβάσεις που πρέπει να θεωρηθούν αποδεδειγμένες, η μοναδική απομείνασα αναπόδεικτη αιτίαση είναι τόσο ασήμαντη ώστε το Πρωτοδικείο, έστω κι αν διεύρυνε τη μερική ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής, θα επιβάρυνε την αναιρεσείουσα με τις ίδιες δαπάνες.

110. Εντούτοις, σε περίπτωση που το Δικαστήριο δεχθεί αυτόν τον λόγο αναιρέσεως και ακυρώσει το άρθρο 1 της αποφάσεως της Επιτροπής για τον λόγο και μόνον ότι αναφέρει ότι η αναιρεσείουσα συμμετείχε σε μια σύσκεψη για τον καθορισμό τιμών πριν από την 1η Ιουλίου 1988, δεν πρέπει να καταδικαστεί η Επιτροπή σε τμήμα της δαπάνης του παρόντος λόγου αναιρέσεως.

Εκτίμηση

111. Δεν θεωρώ πειστική την ερμηνεία του άρθρου 1 της αποφάσεως της Επιτροπής την οποία προϋποθέτει η αναιρεσείουσα, σύμφωνα με την οποία και οι δύο παραβάσεις

των κανόνων του ανταγωνισμού που σημειώθηκαν πριν από την 1η Ιουλίου 1988 έπρεπε να μνημονεύονται στο διατακτικό της αποφάσεως της Επιτροπής.

112. Το άρθρο 1 της αποφάσεως της Επιτροπής έχει ως εξής: «Οι ακόλουθες επιχειρήσεις που παρατίθενται με την επωνυμία τους συμμετείχαν, στον βαθμό που περιγράφεται στην παρούσα απόφαση, σε αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού πρακτικές [...]». Στη συνέχεια, ακολουθεί πίνακας με τις παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού οι οποίες παρατίθενται κάτωθι της επωνυμίας των εμπλεκομένων επιχειρήσεων μαζί με την εκάστοτε διάρκεια των παραβάσεων σε μήνες.

113. Επομένως, το άρθρο 1 της αποφάσεως της Επιτροπής δεν αναφέρεται μόνον σε παραβάσεις «στον βαθμό που περιγράφεται στην παρούσα απόφαση», πράγμα το οποίο θα μπορούσε να αποτελεί αναφορά στις *αιτιολογικές σκέψεις* της αποφάσεως της Επιτροπής (και ως εκ τούτου στις ως προς το σημείο αυτό μη αποδειχθείσες συμφωνίες περί τιμών πριν από την 1η Ιουλίου 1988). Το άρθρο 1 αναφέρεται επίσης στον πίνακα με τις παραβάσεις και την εκάστοτε διάρκειά τους, ο οποίος παρατίθεται κάτωθι της επωνυμίας της αναιρεσείουσας. Επομένως, ο πίνακας αυτός αποτελεί εξίσου τμήμα του άρθρου 1 της αποφάσεως, ήτοι του *διατακτικού* της αποφάσεως.

114. Η διάρκεια του καθορισμού των τιμών στο πλαίσιο της επιτροπής δοκών, στις οποίες περιλαμβάνονται καταρχάς και οι δύο μη αποδειχθείσες για την αναιρεσείουσα συμφωνίες περί τιμών, είναι 27 μήνες. Επομένως, αν υπολογιστεί προς τα πίσω ο χρόνος από το τέλος της χρονικής περιόδου του συνόλου των επικρινομένων πρακτικών (31 Δεκεμβρίου 1990), προκύπτει ότι οι μη αποδειχθείσες συμφωνίες περί των τιμών πριν την 1η Ιουλίου 1988 δεν καταλαμβάνονται προφανώς από το άρθρο 1 της αποφάσεως.

115. Επομένως, δεδομένου ότι μόνον τα σημεία 223 επ. των *αιτιολογικών σκέψεων* της αποφάσεως είναι εσφαλμένα ως προς την αναιρεσείουσα, όχι όμως το διατακτικό της αποφάσεως της Επιτροπής, επιβάλλεται η γενική διαπίστωση ότι η αναιρεσείουσα δεν μπορεί ως προς το σημείο αυτό να ζητήσει την τροποποίηση του *διατακτικού* της αποφάσεως.

116. Τα ανωτέρω δεν ανατρέπονται από το γεγονός ότι οι εσφαλμένες αιτιολογικές σκέψεις αποφάσεως εξακολουθούν να υπάρχουν από νομικής απόψεως, ως έχουν, σε περίπτωση που δεν τροποποιηθεί το διατακτικό της αποφάσεως. Αυτό πάντως θα δημιουργούσε προβλήματα μόνο στην περίπτωση κατά την οποία τα επίμαχα σημεία των αιτιολογικών σκέψεων της αποφάσεως μπορούσαν να έχουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα [19], δεδομένου ότι οι επιβαρυντικές εκτιμήσεις που αφορούν πραγματικά περιστατικά είναι άνευ σημασίας [20].

117. Η (εσφαλμένη) διαπίστωση που παρατίθεται στις αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεως της Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία η αναιρεσείουσα συμμετείχε σε δύο

19 — Απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 1981, 60/81, IBM κατά Επιτροπής (Συλλογή 1981, σ. 2639).

20 — Απόφαση του Πρωτοδικείου της 22ας Μαρτίου 2000, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-125/97 και T-127/97, Coca-Cola κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. II-1733), στην οποία το επίμαχο ζήτημα ήταν αν οι αιτιολογικές σκέψεις μιας αποφάσεως της Επιτροπής είναι δυνατόν να παράγουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα στην περίπτωση που το διατακτικό της αποφάσεως αυτής, αυτό καθεαυτό, δεν θίγει τα συμφέροντα των ενδιαφερομένων.

συγκεκριμένες περιπτώσεις σε συμφωνίες περί τιμών, θα ήταν δυνατόν από νομικής απόψεως να αποβεί εις βάρος της μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η Επιτροπή, στο πλαίσιο ενδεχόμενων περαιτέρω διαδικασιών κατά της αναιρεσείουσας για παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού, θα εξέταζε την ύπαρξη υποτροπής [21] για την επιμέτρηση του προστίμου.

118. Πάντως, η παρούσα απόφαση της Επιτροπής δεν θα είχε στην περίπτωση αυτή δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα: πράγματι, η Επιτροπή δεν είναι *υποχρεωμένη* να λαμβάνει υπόψη της διαπιστωθέντα πραγματικά περιστατικά από προγενέστερες αποφάσεις της τα οποία είναι επιβαρυντικά για τους ενδιαφερομένους. Επί πλέον, θα έπρεπε η Επιτροπή στην περίπτωση που διαπίστωνε την ύπαρξη υποτροπής να λάβει ως βάση της το διατακτικό της αποφάσεως (ιδίως τα άρθρα 1 και 4) χωρίς να μπορεί να εξετάσει μεμονωμένα τις αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεως, ενώ θα έπρεπε να λάβει υπόψη ότι το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 524 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως διαπίστωσε ότι οι αιτιολογικές σκέψεις 223 επ. της αποφάσεως είναι εσφαλμένες.

119. Επομένως, δεδομένου ότι πρέπει να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 1 της αποφάσεως δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως προς την αναιρεσείουσα υπό την έννοια ότι καταλαμβάνει και τις δύο παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού που σημειώθηκαν πριν από την 1η Ιουλίου 1988, το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε νομική πλημμέλεια μη ακυρώνοντας το ανωτέρω άρθρο.

120. Επομένως, ο *έκτος* λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως *αβάσιμος*.

Γ — *Επί του λόγου αναιρέσεως που αφορά την επαρκή αιτιολογία του προστίμου* (*πέμπτος* λόγος αναιρέσεως)

Επιχειρήματα των διαδίκων

121. Η *αναιρεσείουσα* αμφισβητεί την ορθότητα των σκέψεων 629 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο διαπίστωσε κατά παράβαση του άρθρου 15 της Συνθήκης ΕΚΑΧ ότι η παράλειψη παραθέσεως ειδικών στοιχείων ως προς τον υπολογισμό του προστίμου στην απόφαση της Επιτροπής δεν αποτελεί παραβίαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως δυνάμενη να δικαιολογήσει την εξ ολοκλήρου ή εν μέρει ακύρωση των επιβληθέντων προστίμων. Ως προς το σημείο αυτό, η αναιρεσείουσα επικαλείται τη νομολογία [22] που παραθέτει το Πρωτοδικείο και από την οποία προκύπτει ότι η Επιτροπή πρέπει να αναφέρει στην απόφασή της την αιτιολογία στην οποία στηρίζεται ο καθορισμός του προστίμου, προκειμένου να παρέχει τη δυνατότητα στους ενδιαφερομένους να ελέγχουν το ύψος του. Κατά την αναιρεσείουσα, το Πρωτοδικείο δεν έλαβε υπόψη του στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση την ανωτέρω νομολογία.

21 — Σημείο 2 στις «Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού αριθ. 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ» (ΕΕ 1998, C 9, σ. 3) που φαίνεται, μεταξύ άλλων, και το γεγονός ότι «η εμπλεκόμενη επιχείρηση ή οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις έχει/έχουν διαπράξει κατά το παρελθόν παρόμοια παράβαση».

22 — Απόφαση της 6ης Απριλίου 1995, T-148/89, Tréfilunion κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-1063, σκέψη 142)· διάταξη του Δικαστηρίου της 25ης Μαρτίου 1996, C-137/95 P, SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. I-1611)· απόφαση της 6ης Απριλίου 1995, T-150/89, Martinelli κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-1165).

122. Κατά την αναιρεσείουσα, είναι εσφαλμένη η διαπίστωση του Πρωτοδικείου στη σκέψη 628 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι τα ακριβή αριθμητικά στοιχεία που προσκομίστηκαν το πρώτον στο πλαίσιο της ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασίας αποτελούν απλώς «την αριθμητική έκφραση των κριτηρίων που διαλαμβάνονται στην Απόφαση».

123. Περαιτέρω, η αναιρεσείουσα αναφέρεται στις σκέψεις 627 και 690 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Χάρη στα συμπληρωματικά στοιχεία που προσκόμισε η Επιτροπή το πρώτον στο πλαίσιο της ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασίας κατέστη δυνατόν να εντοπιστούν τα σφάλματα που εμφιλοχώρησαν κατά τον υπολογισμό του εις βάρος της επιβληθέντος προστίμου. Ως εκ τούτου, η διαπίστωση του Πρωτοδικείου ότι δεν υπήρξε παραβίαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως είναι εσφαλμένη.

124. Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει επίσης ότι υπάρχει αντίφαση μεταξύ της σκέψεως 676 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στην οποία το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι «δεν μπορεί να γίνει λόγος [...] για ενδεχόμενη παρανόηση σχετικά με το περιεχόμενο του άρθρου 65, παράγραφος 1, της Συνθήκης», και των σκέψεων 658 επ., στις οποίες το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η ΓΔ ΙΙΙ [...] δημιούργησε ορισμένη ασάφεια όσον αφορά το περιεχόμενο της εννοίας «κανονική λειτουργία του ανταγωνισμού» της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Το Πρωτοδικείο έπρεπε βάσει της τελευταίας αυτής διαπιστώσεώς του να μειώσει έτι περαιτέρω το πρόστιμο.

125. Η *Επιτροπή* προβάλλει ότι η αναιρεσείουσα δεν βάλλει κατά των σκέψεων 624 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως στις οποίες παρατίθεται η ουσιαστική αιτιολογία σε σχέση με το πρόστιμο. Οι λοιπές σκέψεις της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως πρέπει να θεωρηθούν όμως απλώς ως πλεοναστικές. Αυτό σημαίνει ότι το Δικαστήριο δεν μπορεί να αναιρέσει την απόφαση, έστω και αν δεν συμφωνεί με τις λοιπές σκέψεις, διότι οι σκέψεις αυτές δεν είναι ουσιώδεις για τη συλλογιστική του Πρωτοδικείου στην οποία στηρίζεται η κρίση του.

126. Κατά την Επιτροπή, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι θα ήταν ευκταίο να παρατίθενται στην απόφαση της Επιτροπής οι λεπτομέρειες του υπολογισμού του προστίμου, ωστόσο δεν θεώρησε ότι αυτό αποτελεί αναγκαίον όρο για τη νομμότητά της. Κατόπιν παρεμφερών σκέψεων του Πρωτοδικείου τις οποίες διατύπωσε ήδη στο πλαίσιο μιας προηγουμένης υποθέσεως, η Επιτροπή εξέδωσε τις αντίστοιχες κατευθυντήριες γραμμές τις οποίες εφαρμόζει εφεξής.

127. Η Επιτροπή φρονεί ότι ουδεμία αντίφαση υφίσταται σε σχέση με την εφαρμογή του άρθρου 65, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚΑΧ επί της συμπεριφοράς της αναιρεσείουσας αν ληφθούν υπόψη οι διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου ότι οι επιχειρήσεις προσπάθησαν να αποκρύψουν από την Επιτροπή το πραγματικό περιεχόμενο και την πραγματική έκταση των επαφών τους καθώς και το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις θα μπορούσαν να απευθυνθούν στην ΓΔ IV, αν είχαν την ελάχιστη επιφύλαξη ως προς τη νομμότητα των επαφών αυτών. Επομένως,

από την άποψη αυτή δεν δικαιολογείται η περαιτέρω μείωση του προστίμου.

Εκτίμηση

128. Δεδομένου ότι οι ανωτέρω αιτιάσεις συμπίπτουν κατ' ουσίαν με την επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας Thyssen Stahl AG στην υπόθεση C-194/99 P, παραπέμπω στα σημεία 172 επ. και 218 επ. των προτάσεών μου, τις οποίες θα αναπτύξω σήμερα επί της ανωτέρω υποθέσεως, όπου εξηγώ τους λόγους για τους οποίους ο *πέμπτος* λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως *αβάσιμος*. Οι λόγοι αυτοί ισχύουν και εν προκειμένω.

129. Ο *πέμπτος* λόγος αναιρέσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι το Πρωτοδικείο δεν έλαβε υπόψη του το γεγονός ότι ήταν πλημμελής η αιτιολογία της αποφάσεως της Επιτροπής ως προς το ύψος του προστίμου, πρέπει επομένως να απορριφθεί ως *αβάσιμος*.

Δ — *Επί του λόγου αναιρέσεως με τον οποίο προβάλλεται ότι υπήρξαν παραβιάσεις της ΕΣΔΑ* (*πρώτος* λόγος αναιρέσεως)

130. Με τον *πρώτο* λόγο αναιρέσεως η αναιρεσείουσα προβάλλει ορισμένες παραβάσεις του άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (ΕΣΔΑ) οι οποίες αφορούν κατ' ουσίαν δύο διαδικαστικά δικαιώματα που παρέχει η ανωτέρω διάταξη: αφενός, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία προσβλήθηκε το δικαίωμα της ισότητας των όπλων και το δικαίωμα προσβάσεως στα στοιχεία, ήτοι στα κρίσιμα αποδεικτικά μέσα και, ως εκ τούτου, δεν υπήρξε μια δίκαιη δίκη σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 6, παράγραφος 3, στοιχείο δ', της ΕΣΔΑ. Αφετέρου, το Πρωτοδικείο προσέβαλε, λόγω της υπέρμετρης διάρκειας της δίκης, το δικαίωμα εκάστου προς έκδοση αποφάσεως εντός ευλόγου χρόνου το οποίο κατοχυρώνει το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ.

131. Το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 3, ΕΣΔΑ προβλέπει τα εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως, δημοσία και εντός λογικής προθεσμίας υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος, το οποίον θα αποφασίση είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεών του αστικής φύσεως είτε επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως.

[...]

Ειδικότερον, πας κατηγορούμενος έχει δικαίωμα:

[...]

δ. να εξετάση ή ζητήση όπως εξετασθώσιν οι μάρτυρες κατηγορίας και επιτύχη την πρόσκλησιν και εξέτασιν των μαρτύρων υπερασπίσεως υπό τους αυτούς όρους ως των μαρτύρων κατηγορίας.

[...]»

132. Με τους νομικούς ισχυρισμούς της επί των ανωτέρω διατάξεων, τους οποίους προτάσσει της αναφερόμενης στη συγκεκριμένη υπόθεση επιχειρηματολογίας της, η αναιρεσείουσα παραπέμπει σε πολλές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) και υποστηρίζει ότι οι διαδικασίες που αφορούν παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού της ΕΚΑΧ έχουν «ποινικό χαρακτήρα» για τους σκοπούς του άρθρου 6 ΕΣΔΑ.

Κύρια επιχειρήματα των διαδίκων

133. Ως προς την θεμελιώδη αρχή της δίκαιης δίκης, η *αναιρεσείουσα* υποστηρίζει ότι η απόφαση του Πρωτοδικείου θα έπρεπε να αναιρεθεί εξ ολοκλήρου λόγω παραβάσεως του άρθρου 6, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 6, παράγραφος 3, στοιχείο δ', της ΕΣΔΑ.

134. Η αναιρεσείουσα προβάλλει πρώτον ότι, λόγω του χρονικού σημείου και του τρόπου με τον οποίον της επετράπη στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας η πρόσβαση σε καίριας σημασίας στοιχεία και πραγματικά περιστατικά, δεν μπόρεσε να επωφεληθεί των δικαιωμάτων της άμυνας σύμφωνα με την αρχή της ισότητας των όπλων.

135. Η αναιρεσείουσα παραπονείται ότι έλαβε γνώση του περιεχομένου των εγγράφων, την προσκόμιση των οποίων είχε διατάξει το Πρωτοδικείο με την από 10 Δεκεμβρίου 1997 διάταξή του, το πρώτον στις 14 Ιανουαρίου 1998, ότι η οριστική περιγραφή της μεθόδου υπολογισμού του προστίμου προσκομίσθηκε στις 19 Μαρτίου 1998 και ότι αντίγραφο των τελικών πρακτικών της συνεδριάσεως της Επιτροπής, κατά την οποία εκδόθηκε η απόφαση, τέθηκε στη διάθεση των προσφευγουσών ενώπιον του Πρωτοδικείου το πρώτον στις 20 Μαρτίου 1998, ενώ η επ' ακροατηρίου συζήτηση είχε ήδη αρχίσει από τις 23 Μαρτίου 1998. Λόγω της καθυστερημένης προσκομίσεως των ανωτέρω εγγράφων, η οποία ουδόλως μπορεί να δικαιολογηθεί, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι δεν είχε την κατάλληλη δυνατότητα να ελέγξει το κρίσιμο αποδεικτικό υλικό και περιήλθε σε πάρα πολύ μειονεκτική θέση έναντι της Επιτροπής.

136. Επί πλέον, η αναιρεσείουσα προβάλλει ότι δεν έτυχε (τόσο η ίδια όσο και λοιπές προσφεύγουσες) μιας δίκαιης και ίσης αντιμετωπίσεως ενώπιον του Πρωτοδικείου σε σχέση με την Επιτροπή και για τον λόγο ότι δεν είχε τη δυνατότητα να υποβάλει ερωτή-

σεις πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση στους εξετασθέντες ως μάρτυρες συνεργάτες της Επιτροπής (Ortun, Kutscher και Vanderseyden) και διότι δεν της είχε ανακοινωθεί εκ των προτέρων το περιεχόμενο των καταθέσεών τους. Μολονότι είχε τη δυνατότητα να διατυπώσει τις απόψεις της επί των καταθέσεων, ωστόσο ο χρόνος μεταξύ του πέρατος της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 23ης Μαρτίου 1998 και της επαναλήψεώς της την επόμενη ημέρα ήταν ανεπαρκής.

137. Η *Επιτροπή* δεν αντιλαμβάνεται για ποιο λόγο η αναιρεσείουσα δεν είχε την κατάλληλη δυνατότητα να προετοιμαστεί ενόψει της επ' ακροατηρίου συζητήσεως ούτε σε τι συνίσταται η δυσμενής μεταχείρισή της. Όσον αφορά τα στοιχεία τα οποία προσκομίστηκαν βάσει της από 10 Δεκεμβρίου 1997 διατάξεως του Πρωτοδικείου, η αναιρεσείουσα είχε χρόνο πλέον των δύο μηνών προκειμένου να ετοιμαστεί για την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Τα έγγραφα με τις μεθόδους υπολογισμού απλώς συμπληρώνουν τα ήδη διαβιβασθέντα τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο στοιχεία (σκέψη 66 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Όσον αφορά τα πρακτικά της συνεδριάσεως της Επιτροπής, είχε τεθεί στη διάθεση της Επιτροπής, αρκετές εβδομάδες πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση, σχέδιό τους (σκέψη 64 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Τέλος, η Επιτροπή τονίζει ότι η αναιρεσείουσα δεν ζήτησε να αναβληθεί η επ' ακροατηρίου συζήτηση λόγω της ημερομηνίας προσκομίσεως των εν λόγω εγγράφων.

138. Δεύτερον, η *αναιρεσείουσα* υποστηρίζει ότι στερήθηκε του δικαιώματος να υποβάλει ερωτήσεις στους τρεις μάρτυρες της Επιτροπής (Ortun, Kutscher και Vanderseyden) ή να εξετάσει επισταμένως το περιεχόμενο των καταθέσεών τους με άλλο τρόπο. Οι προσφεύγουσες είχαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ελάχιστο χρόνο να διατυπώσουν τις απόψεις τους επί των καταθέσεων των μαρτύρων, ουδόλως δε είχαν τη δυνατότητα να εξετάσουν τους μάρτυρες σχετικά με την ορθότητα και την εγκυρότητα των καταθέσεών τους ή να ζητήσουν απ' αυτούς περαιτέρω στοιχεία, είτε ελαφρυντικά είτε επιβαρυντικά. Ακριβώς λόγω της σημασίας που προσέδωσε η απόφαση στις μαρτυρικές καταθέσεις (σκέψεις 538 έως 546 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως), θα έπρεπε η αναιρεσείουσα να έχει τη δυνατότητα να υποβάλει ερωτήσεις στους μάρτυρες· η Επιτροπή είχε τη δυνατότητα να υποβάλει ερωτήσεις στους μάρτυρες ανά πάσα στιγμή πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση και το Πρωτοδικείο κατά τη διάρκεια της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, ενώ μόνον η αναιρεσείουσα δεν είχε τη δυνατότητα υποβολής ερωτήσεων.

139. Η *Επιτροπή* υποστηρίζει επ' αυτού ότι ο Κανονισμός Διαδικασίας του Πρωτοδικείου δεν περιέχει διάταξη προβλέπουσα την εκ των προτέρων υποβολή ερωτήσεων στους μάρτυρες ή την εκ των προτέρων γνωστοποίηση του περιεχομένου των καταθέσεών τους. Στο πλαίσιο της κοινοτικής έννομης τάξεως, οι μάρτυρες εξετάζονται από το Πρωτοδικείο και όχι από τους διαδίκους· η υποβολή ερωτήσεων είναι αρμοδιότητα του Πρωτοδικείου, στη διακριτική ευχέρεια του οποίου εναπόκειται να επιτρέψει στους διαδίκους να υποβάλουν ερωτήσεις στους μάρτυρες. Η Επιτροπή τονίζει ότι η αναιρεσείουσα δεν ζήτησε κατά τη διάρκεια της επ' ακροατηρίου συζητήσεως να υποβάλει ερωτήσεις στους μάρτυρες. Κατά τα λοιπά, οι

μάρτυρες εξετάστηκαν την πρώτη ημέρα της επ' ακροατηρίου συζητήσεως και, ως εκ τούτου, η αναιρεσείουσα είχε στη διάθεσή της τέσσερις ακόμη ημέρες προκειμένου να λάβει θέση επί των καταθέσεών τους.

140. Ως προς την εύλογη διάρκεια, η *αναιρεσείουσα* υποστηρίζει ότι η διάρκεια της ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασίας —από την κατάθεση της προσφυγής περί ακυρώσεως στις 13 Απριλίου 1994 μέχρι της δημοσιεύσεως της αποφάσεως του Πρωτοδικείου στις 11 Μαρτίου 1999, ήτοι 59 μήνες— είναι στο σύνολό της προδήλως υπέρμετρα μεγάλη, ακριβώς όπως και ορισμένα επιμέρους στάδια της διαδικασίας κατ' ιδίαν λαμβανόμενα, καθώς και το χρονικό διάστημα μεταξύ του υπομνήματος ανταπαντήσεως της Επιτροπής και της ενάρξεως της προφορικής διαδικασίας (40 μήνες). Κατά την αναιρεσείουσα, η διάρκεια της διαδικασίας δεν δικαιολογείται από την περιπλοκότητα της υπό κρίση υποθέσεως. Τρεις εκ των έντεκα προσφευγουσών (NMH Stahlwerke Gmbh, Krupp, Eurofer) έθεσαν μόνον έναν μικρό αριθμό ζητημάτων.

141. Κυρίως όσον αφορά τα ζητήματα που άπτονται του άρθρου 23 του Οργανισμού ΕΚΑΧ του Δικαστηρίου υπήρξαν στη διαδικασία μακρές περίοδοι πρόδηλης αδράνειας. Συναφώς, η αναιρεσείουσα επικαλείται μεταξύ άλλων το χρονικό διάστημα των εννέα μηνών το οποίο παρήλθε από της υποβολής της αιτήσεώς της προκειμένου να λάβει γνώση του περιεχομένου των εσωτερικών εγγράφων της Επιτροπής που προσκομίσθηκαν ενώπιον του Πρωτοδικείου (15 Σεπτεμβρίου 1995) μέχρι της εκδόσεως της αποφάσεως του Πρωτοδικείου επί της αιτήσεως αυτής (19 Ιουνίου 1996)· απαιτήθηκαν δεκαπέντε ακόμη μήνες κατόπιν της θέσεως που έλαβε η Επιτροπή σχετικά με τα «εσωτερικά» έγγραφα, όπως θα έπρεπε να χαρακτηρισθούν, προκειμένου το Πρωτοδικείο να αποφανθεί οριστικά σχετικά με το δικαίωμα των προσφευγουσών να λάβουν γνώση του περιεχομένου των εγγράφων που διαβιβάστηκαν στο Πρωτοδικείο δυνάμει του άρθρου 23 του Οργανισμού ΕΚΑΧ. Οι ανωτέρω καθυστερήσεις δεν δικαιολογούνται από τις περιστάσεις της υποθέσεως.

142. Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας η Επιτροπή ενεργούσε παρελκυστικά και το Πρωτοδικείο παρέτεινε επανειλημμένως έναντι της Επιτροπής τις προθεσμίες για την εφαρμογή των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας που διέτασσε. Αντιθέτως, ήταν προς το συμφέρον της αναιρεσείουσας, ιδίως λόγω του ύψους του επίδικου προστίμου, η ταχεία έκδοση αποφάσεως επί της υποθέσεως και αντιτάχθηκε κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία στην παρελκυστική τακτική της Επιτροπής.

143. Συνεπεία των διαφόρων καθυστερήσεων, ο πρόεδρος του τμήματος αντικαταστάθηκε, ενώ δύο εκ των πέντε δικαστών, οι οποίοι μετέσχον στην προφορική διαδικασία, δεν έλαβαν πλέον μέρος στη διάσκεψη. Οι καθυστερήσεις αυτές εμπόδισαν την αδιάλειπτη διεξαγωγή της διαδικασίας και τη διεξοδική εξέταση των τεθέντων ζητημάτων.

144. Η *Επιτροπή* αντιτάσσει ότι η εν προκειμένω διαδικασία είχε μικρότερη διάρκεια

(4 έτη και 11 μήνες αντί για 5 έτη και 6 μήνες στην υπόθεση Baustahlgewebe) σε σύγκριση με τη διάρκεια της διαδικασίας όπου το Δικαστήριο κλήθηκε να εκτιμήσει στην υπόθεση Baustahlgewebe [23]. Εν αντιθέσει προς όσα υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, στη διαδικασία που αφορούσε την υπόθεσή της εξετάσθηκαν πολλά περίπλοκα και νέα ζητήματα, όπως, μεταξύ άλλων, η σχέση μεταξύ των κανόνων του ανταγωνισμού της ΕΚΑΧ και αυτών της ΕΚ, η σχέση μεταξύ διαφόρων άρθρων της Συνθήκης ΕΚΑΧ καθώς και πραγματικά ζητήματα σχετικά με τις ενέργειες της ΓΔ ΙΙΙ.

145. Κατά την Επιτροπή, τα ζητήματα που τέθηκαν σε σχέση με το άρθρο 23 του Οργανισμού ΕΚΑΧ του Δικαστηρίου αποτελούσαν «εξαιρετικές περιστάσεις» κατά την έννοια της αποφάσεως Baustahlgewebe. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο κλήθηκε να εκτιμήσει στο πλαίσιο αυτό περίπου 11 000 έγγραφα προκειμένου να αποφανθεί επί των αιτήσεων των διαδίκων και χρειάστηκε να εκδώσει δύο σημαντικές αιτιολογημένες διατάξεις. Κατά τα λοιπά, το Πρωτοδικείο προθύμως δέχθηκε τις διάφορες αιτήσεις σχετικά με την προσκόμιση εγγράφων. Ομοίως, το χρονικό διάστημα μεταξύ του πέρατος της προφορικής διαδικασίας και της δημοσιεύσεως της αποφάσεως ήταν συντομότερο από αυτό της διαδικασίας στην υπόθεση Baustahlgewebe. Επίσης, η επικρινόμενη από την αναιρεσείουσα αλλαγή των δύο δικαστών κατά τη διάρκεια της διαδικασίας πρέπει να θεωρηθεί ως «εξαιρετική περίσταση».

146. Τέλος, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η ενδεχομένως υπέρμετρα μεγάλη διάρκεια της διαδικασίας δεν έχει ως συνέπεια, σύμφωνα με την απόφαση Baustahlgewebe, την εξ ολοκλήρου αναίρεση της αποφάσεως, αλλά το πολύ τη μείωση του προστίμου.

Εκτίμηση

147. Εν προκειμένω, η αναιρεσείουσα επικαλείται τις δικονομικές εγγυήσεις του άρθρου 6, παράγραφος 1, και του άρθρου 6, παράγραφος 3, στοιχείο δ', της ΕΣΔΑ.

148. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου [24], «τα θεμελιώδη δικαιώματα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των γενικών αρχών του δικαίου την τήρηση των οποίων διασφαλίζει το Δικαστήριο [25]. Συναφώς, το Δικαστήριο εμπνέεται από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών καθώς και από τα στοιχεία τα οποία παρέχουν οι διεθνείς πράξεις περί προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, για τις οποίες έχουν συνεργαστεί ή στις οποίες έχουν προσχωρήσει τα κράτη μέλη. Η Ευρωπαϊκή σύμβαση περί προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (ΕΣΔΑ) έχει συναφώς προέχουσα σημασία» [26].

23 — Απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-185/95 P, Baustahlgewebe κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-8417).

24 — Βλ. την απόφαση της 28ης Μαρτίου 2000, C-7/98, Krombach (Συλλογή 2000, σ. I-1935, σκέψεις 25 και 26).

25 — Βλ., π.χ., τη γνωμοδότηση 2/94 της 28ης Μαρτίου 1996 (Συλλογή 1996, σ. I-1759, σκέψη 33).

26 — Βλ., π.χ., την απόφαση της 15ης Μαΐου 1986, 222/84, Johnston (Συλλογή 1986, σ. 1651, σκέψη 18). Εξάλλου, οι αρχές αυτές περιελήφθησαν στο άρθρο 6, παράγραφος 2, ΕΕ. Σύμφωνα με το άρθρο 46, στοιχείο δ', ΕΕ, το Δικαστήριο ελέγχει την εφαρμογή της διατάξεως αυτής όσον αφορά τη δραστηριότητα των οργάνων, στο μέτρο που έχει αρμοδιότητα βάσει των συνθηκών περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και βάσει της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Πρβλ. επίσης την απόφαση της 6ης Μαρτίου 2001, C-274/99 P, Connolly (Συλλογή 2001, σ. I-1611, σκέψη 38).

149. Έτσι, το Δικαστήριο έκρινε ότι η γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου κατά την οποία κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα για μια δίκαιη δίκη, αρχή που εμπνέεται από τα θεμελιώδη δικαιώματα της ΕΣΔΑ, και ειδικότερα το δικαίωμα για μια δίκη εντός ευλόγου χρόνου, έχει εφαρμογή στο πλαίσιο ένδικης προσφυγής που ασκεί επιχείρηση κατ' αποφάσεως της Επιτροπής η οποία της επιβάλει πρόστιμο λόγω παραβάσεως του δικαίου του ανταγωνισμού [27].

150. Όσον αφορά την επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας ότι η διαδικασία αυτή έχει «ποινικό χαρακτήρα» κατά την έννοια του άρθρου 6 ΕΣΔΑ, αρκεί η διαπίστωση ότι όχι μόνον το δικαίωμα για έκδοση αποφάσεως εντός ευλόγου χρόνου σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, ΕΣΔΑ, αλλά και το δικαίωμα της κλητεύσεως μαρτύρων και υποβολής ερωτήσεων στους κλητευθέντες από το Πρωτοδικείο μάρτυρες, το οποίο κατοχυρώνει ρητώς το άρθρο 6, παράγραφος 3, στοιχείο δ', ΕΣΔΑ κατ' αρχήν μόνον για τους κατηγορουμένους, ισχύει τόσο για τις ποινικές όσο και για τις αστικές δίκες. Και τούτο διότι το δικαίωμα αυτό αποτελεί σύμφωνα με τη νομολογία του ΕΔΔΑ μία επίσης παραλλαγή της αρχής της «ισότητας των όπλων» που ισχύει, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, ΕΣΔΑ, και στο πλαίσιο διαφορών σχετικών με αστικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις και, ως εκ τούτου, μπορεί να εξετασθεί και βάσει του ανωτέρω άρθρου [28]. Επομένως, για τους σκοπούς της παρούσας υποθέσεως δεν απαιτείται να χαρακτηριστεί η δίκη ως «αστική» ή ως «ποινική» κατά την έννοια του άρθρου 6 ΕΣΔΑ.

151. Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει πάλι ότι η «ισότητα των όπλων» αποτελεί γενική αρχή της ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασίας [29].

1. Επί της δίκαιης δίκης (ισότητα των όπλων, υποβολή ερωτήσεων στους μάρτυρες)

152. Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι προσβλήθηκε το δικαίωμά της για μια δίκαιη δίκη, όπως προκύπτει από το άρθρο 1, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 6, παράγραφος 3, στοιχείο δ', ΕΣΔΑ, κυρίως όσον αφορά δύο σημεία της διαδικασίας ενώπιον του Πρωτοδικείου ήτοι, αφενός, την προσκόμιση διαφόρων εγγράφων της Επιτροπής και, αφετέρου, την υποβολή ερωτήσεων στους Ortun, Kutscher και Vanderseyden.

27 — Απόφαση Baustahlgewebe (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 23, σκέψη 21)· βλ. επίσης την απόφαση της 11ης Ιανουαρίου 2000, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-174/98 P και C-189/98 P, Κάτω Χώρες και Van der Wal κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-1, σκέψη 17).

28 — Βλ., π.χ., ΕΔΔΑ, αποφάσεις Feldbrugge, της 29ης Μαΐου 1986, σειρά A, αριθ. 99, § 44, και Albert και Lecompte, της 10ης Φεβρουαρίου 1983, σειρά A, αριθ. 58, § 39, καθώς και Kostovski, της 20ής Νοεμβρίου 1989, σειρά A, αριθ. 166, § 39.

29 — Βλ. την απόφαση της 15ης Ιουνίου 2000, C-13/99 P, Team κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-4671, σκέψη 45)· πρβλ. επίσης και τη διάταξη του Δικαστηρίου της 4ης Φεβρουαρίου 2000, C-17/98, Emesa (Συλλογή 2000, σ. I-665).

153. Πρώτον, πρέπει να τονιστεί ότι το Δικαστήριο μπορεί να εξετάσει στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας αν το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε διαδικαστικές πλημμέλειες από τις οποίες εθίγησαν τα συμφέροντα της αναιρεσείουσας και πρέπει να βεβαιώνεται ότι τηρήθηκαν οι γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου καθώς και οι διατάξεις που διέπουν την κατανομή του βάρους αποδείξεως και τη διεξαγωγή της αποδεικτικής διαδικασίας [30].

154. Δεύτερον, υπενθυμίζεται ότι η έννοια της δίκαιης δίκης του άρθρου 6 ΕΣΔΑ επιβάλλει σύμφωνα με τη νομολογία του ΕΔΔΑ τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας και της ισότητας των όπλων καθώς και τη διεξαγωγή μιας κατ' αντιδικίαν διαδικασίας [31]. Βάσει των ανωτέρω, πρέπει να παρέχεται στους μετέχοντες σε ποινική ή αστική δίκη η δυνατότητα να λαμβάνουν γνώση και να εξετάζουν όλα τα έγγραφα και τις απόψεις που κατατίθενται ενώπιον του Δικαστηρίου ή που διατυπώνονται ενώπιόν του προκειμένου να επηρεαστεί το περιεχόμενο της αποφάσεώς του [32]. Σύμφωνα με την αρχή της ισότητας των όπλων δεν επιτρέπεται ένας διάδικος να τυγχάνει δυσμενούς μεταχειρίσεως λόγω του τρόπου διεξαγωγής της ένδικης διαδικασίας, πρέπει δε έκαστος να έχει τη δυνατότητα να υπερασπίζεται την υπόθεσή του ενώπιον του Δικαστηρίου υπό συνθήκες οι οποίες δεν τον περιάγουν σε σημαντικά δυσμενέστερη θέση έναντι του αντιδίκου του [33]. Περαιτέρω, επιβάλλει τη διαπίστωση ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η διαδικασία στο σύνολό της και ότι είναι δυνατόν να αρθούν οι τυχόν διαδικαστικές πλημμέλειες εφόσον παρασχεθεί εκ των υστέρων η δυνατότητα στον διάδικο να επωφεληθεί των δικαιωμάτων του άμυνας [34].

155. Υπό το πρίσμα αυτό θα πρέπει καταρχάς να εξεταστεί η αιτίαση της αναιρεσείουσας ότι δεν είχε την κατάλληλη δυνατότητα ενώπιον του Πρωτοδικείου να εξετάσει επισταμένως ορισμένα έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή.

156. Τα έγγραφα, των οποίων την προσκόμιση διέταξε το Πρωτοδικείο με την από 10 Δεκεμβρίου 1997 διάταξή του, ήταν στη διάθεση της αναιρεσείουσας από τις 14 Ιανουαρίου 1989, ήτοι δύο μήνες και πλέον πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Όσον αφορά την αιτίαση της αναιρεσείουσας ότι η οριστική περιγραφή των μεθόδων βάσει των οποίων υπολογίστηκε το ύψος του προστίμου κατατέθηκε καθυστερημένα, ήτοι στις 19 Μαρτίου 1998, φρονώ ότι ο χρόνος τον οποίο διέθετε η αναιρεσείουσα προκειμένου να ελέγξει τις μεθόδους αυτές πριν από το πέρας της επ' ακροατηρίου συζητήσεως και να διατυπώσει επ' αυτών τις απόψεις της δεν

30 — Απόφαση της 15ης Ιουνίου 2000, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 29, σκέψη 36.

31 — Πρβλ., π.χ., ΕΔΔΑ, αποφάσεις Borgers της 30ής Οκτωβρίου 1991, σειρά A, αριθ. 214-B, § 25, και Lobo Machado κατά Πορτογαλίας, της 20ής Φεβρουαρίου 1996, Recueil des arrêts et décisions 1996-I, § 31, και Morel κατά Γαλλίας, της 6ης Ιουνίου 2000, μη εισέτι δημοσιευθείσα στη Recueil des des arrêts et décisions, § 27.

32 — Πρβλ. ΕΔΔΑ, αποφάσεις Vermeulen κατά Βελγίου, της 20ής Φεβρουαρίου 1996, Recueil des arrêts et décisions, 1996-I, § 33· βλ. επίσης τη διάταξη του Δικαστηρίου στην υπόθεση Emesa (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 29), σκέψη 6, και την παρατιθέμενη στη σκέψη αυτή νομολογία του ΕΔΔΑ.

33 — Βλ., π.χ., ΕΔΔΑ, αποφάσεις Nideröst-Huber κατά Ελβετίας, της 18ης Φεβρουαρίου 1997, Recueil des arrêts et décisions 1997-I, § 23, καθώς και Morel κατά Γαλλίας (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 31), § 27.

34 — Πρβλ. ΕΔΔΑ, αποφάσεις Feldbrugge (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 28), § 44, και Doorson κατά Κάτω Χωρών, της 26ης Μαρτίου 1996, Recueil des arrêts et décisions 1996-II, §§ 67 και 72.

ήταν υπέρμετρα βραχύς. Όπως προκύπτει από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση [35] και όπως προέβαλε η Επιτροπή, η αναιρεσείουσα είχε ήδη διατυπώσει γραπτώς τις απόψεις της τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο, μεταξύ άλλων σχετικά με το ζήτημα του υπολογισμού των προστίμων και, ως εκ τούτου, η αναιρεσείουσα πρέπει να γνώριζε, τουλάχιστον σε γενικές γραμμές, ήδη πριν από τις 19 Μαρτίου 1998, τον τρόπο ενεργείας της Επιτροπής σχετικά με το ζήτημα αυτό. Τέλος και η επικρινόμενη προσκόμιση στις 20 Μαρτίου 1998 του αντιγράφου των οριστικών πρακτικών της συνεδριάσεως της Επιτροπής δεν εμπόδισε αθεμίτως την αναιρεσείουσα να χρησιμοποιήσει ενώπιον του Πρωτοδικείου μέχρι του πέρατος της επ' ακροατηρίου συζητήσεως τις δυνατότητες άμυνας, δεδομένου ότι οι προσφεύγουσες είχαν στη διάθεσή τους ήδη από τις 16 Φεβρουαρίου 1998 το σχέδιο των πρακτικών αυτών [36] και τουλάχιστον για τον σκοπό του ελέγχου της νομότυπης εγκρίσεως και κυρώσεως των πρακτικών —γεγονός το οποίο επικαλείται η αναιρεσείουσα ως λόγο που επιβάλλει την προσκόμιση των οριστικών πρακτικών— ο χρόνος από 20 έως 27 Μαρτίου ήταν επαρκής.

157. Υπό τις συνθήκες αυτές, η αναιρεσείουσα είχε την προσήκουσα δυνατότητα να εξετάσει τα ανωτέρω έγγραφα και, ενδεχομένως, να διατυπώσει τις απόψεις της επ' αυτών.

158. Κατά τα λοιπά, πρέπει να τονιστεί ότι το Πρωτοδικείο δύναται δυνάμει του άρθρου 62 του Κανονισμού του Διαδικασίας να διατάξει, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα ή κατόπιν υποβολής σχετικού αιτήματος από τους διαδίκους, την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, εφόσον θεωρεί ότι δεν έχει διαφωτιστεί επαρκώς ή εφόσον κρίνει ότι ένας ισχυρισμός που δεν συζητήθηκε μεταξύ των διαδίκων είναι κρίσιμος για την απόφασή του [37]. Ούτε από τη δικογραφία ούτε από τους ισχυρισμούς που προέβαλε η αναιρεσείουσα προκύπτει ότι επιδίωξε να υποβάλει το αίτημα αυτό [38].

159. Ως εκ τούτου, η ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία αποτελούσε για τους ανωτέρω λόγους, όσον αφορά την πρόσβαση στα έγγραφα, μια δίκαιη δίκη κατά την έννοια του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ. Επομένως η σχετική αιτίαση της αναιρεσείουσας είναι αβάσιμη.

160. Στη συνέχεια, θα αναλύσω το ζήτημα της εξετάσεως και της υποβολής ερωτήσεων στους μάρτυρες ενώπιον του Πρωτοδικείου.

161. Σύμφωνα με τη νομολογία του ΕΔΔΑ πρέπει να παρέχεται, βάσει του άρθρου 6,

35 — Βλ. τις σκέψεις 57 και 58 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

36 — Βλ. σκέψη 64 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

37 — Πρβλ. στο ίδιο πνεύμα σχετικά με τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου τη διάταξη του Δικαστηρίου επί της υποθέσεως Emesa (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 29, σκέψη 18).

38 — Πρβλ. συναφώς τη νομολογία του ΕΔΔΑ, από την οποία προκύπτει ότι εναπόκειται στους μετέχοντες στη διαδικασία να κάνουν χρήση των δικονομικών τους δικαιωμάτων: βλ. π.χ. τις αποφάσεις Albert και Lecompte (προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 28, § 41), Olsson, της 24ης Μαρτίου 1988, σειρά Α, αριθ. 130, § 81, και Kostovski (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 28, § 42).

παράγραφος 1, σε συνδυασμό με την παράγραφο 3, στοιχείο δ' ΕΣΔΑ, στους μετέχοντες στη διαδικασία η προσήκουσα δυνατότητα να υποβάλλουν ερωτήσεις στους μάρτυρες και να εξετάζουν επισταμένως το περιεχόμενο των καταθέσεών τους και μάλιστα είτε κατά τον χρόνο της καταθέσεως των μαρτύρων είτε σε μεταγενέστερο στάδιο της διαδικασίας [39]. Επομένως, πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση δεν υφίσταται το προβαλλόμενο από την αναιρεσείουσα δικαίωμα της υποβολής ερωτήσεων στους μάρτυρες.

162. Πέραν τούτου, το γεγονός ότι η Επιτροπή είχε τη δυνατότητα να εξετάσει ενδεχομένως ήδη πριν από τις προσφεύγουσες τους μάρτυρες που προέρχονταν από τις τάξεις της οφείλεται, όπως ορθώς παρατηρεί η Επιτροπή, στη φύση των πραγμάτων και δεν παραβιάζει την αρχή της «ισότητας των όπλων», υπό την προϋπόθεση ότι η προσφεύγουσα είχε εν γένει στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας επαρκώς τη δυνατότητα να εξετάσει επισταμένως το περιεχόμενο των εν λόγω καταθέσεων [40].

163. Εξάλλου, οι μάρτυρες κλητεύονται σύμφωνα με το άρθρο 68, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου με διάταξη του Πρωτοδικείου, η οποία περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τα πραγματικά περιστατικά για τα οποία θα εξεταστούν οι μάρτυρες. Η διάταξη αυτή —την οποία εξέδωσε το Πρωτοδικείο ως προς τους Kutscher, Ortun και Vanderseyden, στις 23 Μαρτίου 1998— [41] επιδόθηκε στους διαδίκους σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη και, ως εκ τούτου, οι διάδικοι γνώριζαν κατ' ουσίαν ήδη πριν από την προφορική διαδικασία τα ζητήματα για τα οποία θα εξετάζονταν οι μάρτυρες.

164. Περαιτέρω, οι πληρεξούσιοι των διαδίκων έχουν τη δυνατότητα δυνάμει του άρθρου 68, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, να θέσουν ερωτήσεις στους μάρτυρες, εφόσον το επιτρέψει ο Πρόεδρος. Η δυνατότητα αυτή αναγνωρίζεται εξίσου σε όλους τους διαδίκους.

165. Η αναιρεσείουσα δεν προέβαλε ότι υπέβαλε σχετικό αίτημα ή ότι το Πρωτοδικείο της στέρησε τη δυνατότητα να υποβάλει ερωτήσεις στους μάρτυρες ή ότι της επέτρεψε μεν την υποβολή ερωτήσεων αλλά υπό λιγότερο ευνοϊκές συνθήκες σε σχέση με την Επιτροπή. Ωστόσο, η επίκληση της προσβολής των διαδικαστικών δικαιωμάτων σχετικά με την υποβολή ερωτήσεων στους μάρτυρες είναι δυνατή μόνο στην περίπτωση κατά την οποία ο διάδικος επιχείρησε μεν να κάνει χρήση των δικαιωμάτων αυτών, αλλά τον εμπόδισε το Πρωτοδικείο [42].

166. Στον βαθμό που η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι είχε μεν κατ' αρχήν, αλλά προ-

39 — Βλ., π.χ., ΕΔΔΑ, απόφαση Kostovski (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 28), § 41.

40 — Βλ. συναφώς τις ανωτέρω αναπτύξεις, σημείο 154.

41 — Βλ. σκέψη 67 της αναιρεσβαλλομένης αποφάσεως.

42 — Βλ. την προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 38 νομολογία του ΕΔΔΑ.

σηκόντως, τη δυνατότητα να διατυπώσει τις απόψεις της επί των μαρτυρικών καταθέσεων, παραπέμπω στις υπό σημείο 158 ανωτέρω αναπτύξεις μου.

167. Υπό τις συνθήκες αυτές, η αιτίαση ότι η ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία προσέβαλε το δικαίωμα για δίκαιη δίκη κατά την έννοια του άρθρου 6 ΕΣΔΑ είναι και αβάσιμη όσον αφορά την υποβολή ερωτήσεων στους μάρτυρες. Ως εκ τούτου, ολόκληρο το σκέλος του *πρώτου* λόγου αναιρέσεως, με το οποίο προβάλλεται ότι η αναιρεσείουσα δεν έτυχε κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία δίκαιης δίκης σύμφωνα με τις αρχές του άρθρου 6 ΕΣΔΑ, πρέπει να απορριφθεί ως *αβάσιμο*.

2. Επί της διάρκειας της διαδικασίας

168. Δεδομένου ότι οι αιτιάσεις της αναιρεσείουσας σχετικά με τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Πρωτοδικείου συμπίπτουν κατ' ουσίαν με την επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας Thyssen Stahl AG στην υπόθεση C-194/99 P, παραπέμπω στα σημεία 238 επ. των προτάσεών μου, τις οποίες θα αναπτύξω σήμερα επί της ανωτέρω υποθέσεως, όπου εξηγώ τους λόγους για τους οποίους αυτός ο λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως προς το σημείο αυτό ως *αβάσιμος*. Οι λόγοι αυτοί ισχύουν και εν προκειμένω.

169. Ως προς τις αιτιάσεις της αναιρεσείουσας σχετικά με την αλλαγή δύο δικαστών κατά τη διάρκεια της ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασίας, επιβάλλεται περαιτέρω η διαπίστωση ότι, όπως έκρινε το ΕΔΔΑ με την απόφασή του επί της υποθέσεως Deumeland, «η αλλαγή δικαστών αποτελεί φυσιολογικό φαινόμενο της δικαστικής ζωής» και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να προσαφθεί στο Πρωτοδικείο καμία αιτίαση ως προς το σημείο αυτό [43].

170. Επομένως, το σκέλος του *πρώτου* λόγου αναιρέσεως, με τον οποίο προβάλλεται η υπέρμετρη διάρκεια της διαδικασίας, πρέπει επίσης να απορριφθεί ως *αβάσιμο*.

171. Επομένως, ο ερειδόμενος επί του άρθρου 6, παράγραφοι 1 και 3, στοιχείο δ', ΕΣΔΑ *πρώτος* λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του ως *αβάσιμος*.

43 — ΕΔΔΑ, απόφαση Deumeland, της 29ης Μαΐου 1986, σειρά Α, αριθ. 100, §§ 81 επ. Σχετικά με το ζήτημα αν η σύνθεση του τμήματος είναι σύμφωνη με το κοινοτικό δίκαιο, βλ. τα σημεία 23 επ. των προτάσεών μου στην υπόθεση C-182/99 P, Salzgitter κατά Επιτροπής, τα οποία θα αναγνώσω επίσης σήμερα.

IV — Πρόταση

172. Επομένως, για τους ανωτέρω λόγους, προτείνω στο Δικαστήριο:

— να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως·

— να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.